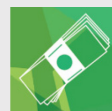

Īpašais ziņojums

Komisijas uzraudzība attiecībā uz dalībvalstīm, kuras beidz īstenot makroekonomikas korekciju programmu:

atbilstošs instruments, kas jāracionalizē

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Saturs

	Punkts
Kopsavilkums	I–IX
Ievads	01–16
Pamatinformācija	01–10
Uzdevumi un pienākumi	11–16
Revīzijas tvēruma un pieeja	17–19
Apsvērumi	20–87
Izstrāde izraisīja pārklāšanos Eiropas līmenī un nepietiekamu skaidrību un elastīgumu	20–44
Komisijas un ESM darbību pārklāšanās	22–27
Regulas mērķi ir nekonkrēti, un daži īstenošanas noteikumi ir pārāk stingri	28–44
Saskaņā ar pašreizējo regulu īstenošana uzraudzība zināmā mērā nebija racionalizēta un mērķtiecīga	45–77
Komisija procesu racionalizēja, bet biežiem apmeklējumiem uz vietas ir ierobežota pievienotā vērtība	47–54
Komisijas analīze ir laba, bet pārklājas ar Eiropas pusgada darbu	55–67
Uz atmaksāšanas spēju vērsta uzmanība uzraudzības ziņojumos bija ierobežota	68–77
Dalībvalstis uzskatīja, ka Komisijas veiktā uzraudzība ir lietderīga, bet nav papildu pierādījumu, ka tai būtu bijusi ietekme	78–87
Uzraudzība veicināja dialogu, bet konkrētu dalībvalstu reformu īstenošanā progress nebija pietiekams	79–84
Dalībvalstis pilda savas atmaksāšanas saistības, bet ir grūti novērtēt, kāds ir uzraudzības devums, sniedzot pārlicību kreditoriem	85–87
Secinājumi un ieteikumi	88–99

Pielikumi

**I pielikums. Pārklāšanās piemēri reformu uzraudzībā
pēcprogrammas uzraudzības un Eiropas pusgada ietvaros**

**II pielikums. Piemēri no secīgiem pēcprogrammas uzraudzības
ziņojumiem, kas liecina par mazu progresu strukturālo reformu
īstenošanā**

III pielikums. Nozīmīgu kavējumu piemēri reformu īstenošanā

Akronīmi un saīsinājumi

Glosārijs

Komisijas atbildes

Laika grafiks

Revīzijas darba grupa

Kopsavilkums

I Laikposmā no 2010. līdz 2013. gadam piecas eurozonas dalībvalstis (Īrija, Grieķija, Spānija, Kipra un Portugāle), kuras smagi skāra 2008.–2009. gada finanšu krīze, kam sekoja valsts parāda krīze, saņēma finansiālu palīdzību (468,2 miljardi EUR) no dažādiem mehānismiem, kuros daļēji tika iesaistīts ES budžets. Palīdzību sniedza Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisms, Eiropas Finanšu stabilitātes instruments, Eiropas Stabilizācijas mehānisms, atsevišķas dalībvalstis (divpusēji aizdevumi) un Starptautiskais Valūtas fonds.

II ES 2013. gadā pieņēma regulu, ar ko nosaka ekonomikas un budžeta uzraudzību, ko Komisija īsteno attiecībā uz nopietnās finansiālās grūtībās nonākušām eurozonas dalībvalstīm. Tā attiecas uz dalībvalstīm, kuru grūtības var izraisīt negatīvu blakusiedarbību uz citām eurozonas dalībvalstīm, kā arī uz dalībvalstīm, kas pieprasa vai saņem finansiālu palīdzību. Regulā arī noteikts, ka dalībvalstīm, kas pārstāj izmantot makroekonomikas korekciju programmu, pēc programmas darbības beigām piemēro uzraudzību vai pat pastiprinātu uzraudzību. Mērķis ir nodrošināt, lai attiecīgās valstis arī turpmāk būtu uz pareizā ceļa, kas ir gan pašu dalībvalstu, gan aizdevēju interesēs.

III Lai informētu politikas veidotājus un ieinteresētās personas par to, kā darbojas uzraudzība, mēs pārbaudījām, vai uzraudzības pasākumi pēc programmas darbības beigām ir piemēroti izstrādes, īstenošanas, kā arī ietekmes ziņā. Šā darba rezultāti varētu veicināt ekonomikas pārvaldības pasākumu pašreizējo pārskatīšanu ekonomiskajā un monetārajā savienībā. Tos arī varētu izmantot diskusijās par iespējama uzraudzības mehānisma izstrādi attiecībā uz to aizdevumu atmaksu, kas tiks piešķirti saskaņā ar Atvēršanas un noturības mehānismu, kurš ir paredzēts, lai palīdzētu Covid-19 pandēmijas skartajām dalībvalstīm. Revīzijas darbs aptvēra laikposmu no brīža, kad Komisija sāka piecu minēto dalībvalstu uzraudzību, līdz 2020. gada beigām.

IV Mūsu vispārējais secinājums ir tāds, ka Komisijas veiktā uzraudzība attiecībā uz dalībvalstīm, kuras izstājās no makroekonomikas korekciju programmas, bija atbilstoša. Tomēr efektivitāti ierobežo tas, ka regulā noteiktie mērķi nav precīzi un īstenošana savā ziņā nav racionalizēta un mērķtiecīga.

V Attiecībā uz izstrādi mēs konstatējām, ka, tā kā ne visi izveidotie finansēšanas instrumenti ir reglamentēti ES tiesību aktos vai neietver ES budžetu, bija vērojama Komisijas un Eiropas Stabilizācijas mehānisma uzraudzības pasākumu pārklāšanās. Turklāt, tā kā juridiskais pamats plaši noteica pēcprogrammas uzraudzības pasākumu

mērķus, praksē bija vērojama pārklāšanās ar Komisijas darbu Eiropas pusgada kontekstā un ar darbu, ko veikušas citas ES struktūras saskaņā ar vienoto uzraudzības mehānismu vai vienoto noregulējuma mehānismu.

VI Pašreiz juridiskais pamats neparedz elastīgu uzraudzības grafiku: pat ja Komisija novērtē atmaksas risku kā zemu, tā nevar apturēt uzraudzību vai samazināt ziņošanas biežumu. Komisijai ir pienākums iesniegt pusgada ziņojumus (vai reizi ceturksnī pastiprinātas uzraudzības gadījumā), un tāpēc tā tikpat bieži veica pārbaudes apmeklējumus dalībvalstīs, taču tam ne vienmēr bija pievienotā vērtība. Mēs patiešām konstatējām, ka secīgi ziņojumi atkārtojās.

VII Komisijas analīze bija kvalitatīva. Tomēr mēs konstatējām, ka pēcprogrammas uzraudzības ziņojumos bija iekļauts arī to reformu novērtējums, par kurām netika panākta vienošanās programmas ietvaros un kuras nebija pietiekami vērstas uz dalībvalsts atmaksāšanas spēju. Jo īpaši ziņojumos bija sadrumstalota informācija par aizdevumu atmaksu (ja šāda informācija tika sniegta), un atmaksāšanas spējas risku analīzē atklājās nepilnības.

VIII Ņemot vērā stimulu un/vai spēcīgu izpildes instrumentu trūkumu, kā arī daudzos faktoros, kam ir nozīme vajadzīgo reformu īstenošanā dalībvalstī, nav papildu pierādījumu tam, ka Komisijas uzraudzībai būtu bijusi būtiska ietekme uz reformu īstenošanas veicināšanu un pārliecības nodrošināšanu kreditoriem. Tomēr dalībvalstu pārstāvji uzskatīja, ka uzraudzība ir noderīga dialoga veicināšanai un valstu virzībai uz mērķiem.

IX Pamatojoties uz šiem konstatējumiem, mēs iesakām Komisijai:

- integrēt savas dažādās uzraudzības darbības;
- racionalizēt procedūras un palielināt elastību;
- uzlabot sadarbību ar dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām.

Ievads

Pamatinformācija

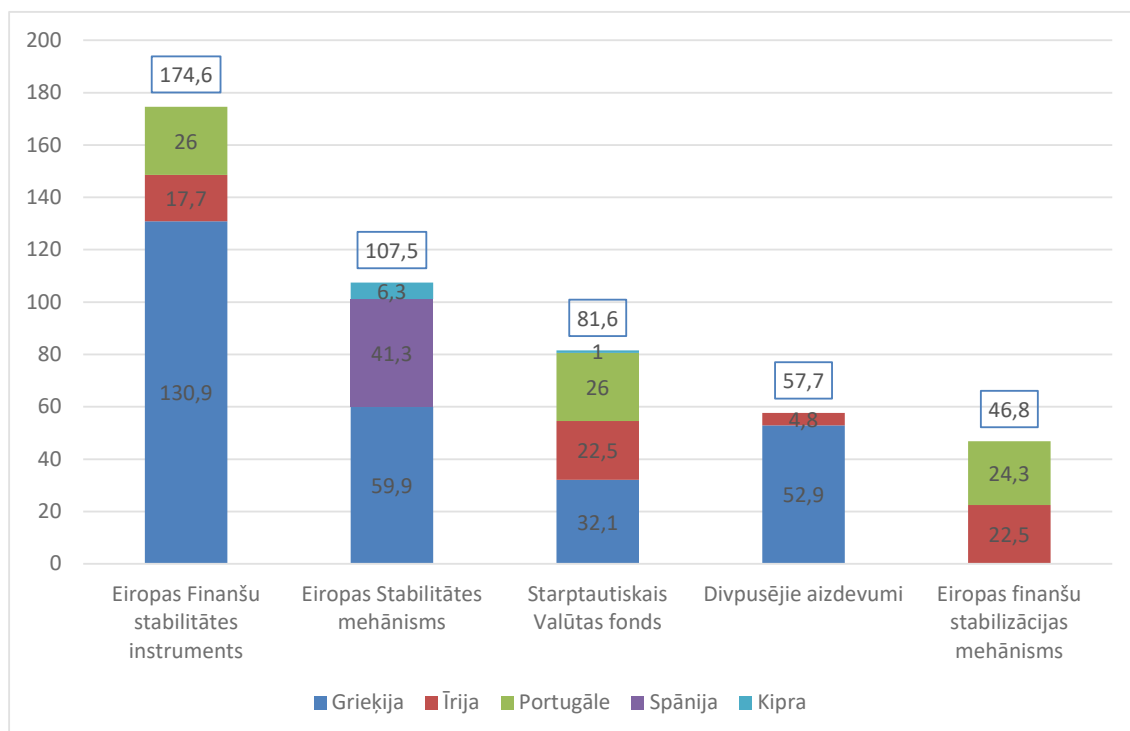
01 Ekonomikas un finanšu krīze, kas skāra Eiropu 2008. gadā, izraisīja Eiropas valstu parāda krīzi, kura ES dalībvalstis ietekmēja divos viļņos. Valstis, kas nav eurozonas valstis, tā skāra 2008.–2009. gadā, savukārt 2010. gadā šī krīze pārņēma eurozonu. Trīs dalībvalstis, kas nebija eurozonas valstis, lūdza finansiālu palīdzību no ES maksājumu bilances mehānisma¹: Ungārija 2008. gadā un Rumānija un Latvija – 2009. gadā.

02 Grieķija 2010. gadā bija pirmā eurozonas dalībvalsts, kas iesniedza finansiālās palīdzības pieteikumu, pēc tam Īrija – 2010. gadā, Portugāle – 2011. gadā, Spānija – 2012. gadā un Kipra – 2013. gadā. Tā kā maksājumu bilances mehānisms attiecās tikai uz tām dalībvalstīm, kas nav eurozonas dalībvalstis, pakāpeniski tika izstrādāti īpaši mehānismi, lai sniegtu finansiālu atbalstu eurozonas dalībvalstīm. Šie mehānismi ietvēra divpusējus aizdevumus, piemēram, Grieķijas Aizdevumu instrumenta nolīgumu, Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānismu², Eiropas Finanšu stabilitātes instrumentu un Eiropas Stabilizācijas mehānismu (ESM). Šo mehānismu sniegtos aizdevumus nereti papildināja aizdevumi no Starptautiskā Valūtas fonda (SVF). **1. attēlā** ir norādīta finansiālā palīdzība (kopā 468,2 miljardi EUR) piecām minētajām dalībvalstīm sadalījumā pa finansējuma avotiem.

¹ [Padomes Regula](#) (EK) Nr. 332/2002 (2002. gada 18. februāris), ar ko izveido vidēja termiņa finansiālas palīdzības mehānismu attiecībā uz dalībvalstu maksājumu bilancēm (OV L 53), 23.2.2002., 1.–3. lpp.

² [Padomes Regula](#) (ES) Nr. 407/2010 (2010. gada 11. maijs), ar ko izveido Eiropas finanšu stabilizācijas mehānismu (OV L 118), 12.5.2010., 1.–4. lpp.

1. attēls. Sniegtā finansiālā palīdzība sadalījumā pa finansējuma avotiem (miljardi EUR)

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas, ESM un SVF programmas datiem.

03 Tā kā šie dažādie mehānismi tika pieņemti steidzami, sākumposmā netika paredzēta ES uzraudzības sistēma, kuras mērķis būtu aizdevējiem (t. i., dalībvalstīm un nodokļu maksātājiem) nodrošināt valsts finansiālo stabilitāti un tādējādi novērst eksternalitātes. Lai novērstu šo nepilnību, Eiropas Parlaments un Padome 2013. gada maijā pieņēma Regulu (ES) Nr. 472/2013³, ar ko organizē to eurozonas dalībvalstu uzraudzību, kuras saskaras ar nopietnām grūtībām vai saņem finansiālu palīdzību. Šajā regulā ir paredzēti trīs uzraudzības veidi:

- pastiprināta uzraudzība;
- uz programmu balstīta uzraudzība un
- uzraudzība pēc programmas darbības beigām (pēcprogrammas uzraudzība).

04 Eiropas pusgada ietvaros uz visām ES dalībvalstīm attiecas standarta ekonomiskā un budžeta uzraudzība. Eiropas pusgads tika ieviests 2010. gadā, lai uzraudzītu un

³ Eiropas Parlamenta un Padomes [Regula](#) (ES) Nr. 472/2013 (2013. gada 21. maijs) par to eurozonas dalībvalstu ekonomiskās un budžeta uzraudzības pastiprināšanu, kurās ir vai kurām draud nopietnas finanšu stabilitātes grūtības (OV L 140), 27.5.2013., 1.–10. lpp.

koordinētu dalībvalstu ekonomikas un fiskālo politiku. Katru gadu Komisija veic katras valsts budžeta, makroekonomikas un strukturālo reformu plānu sīku analīzi. Pēc tam tā ierosina Eiropadomei pieņemt konkrētām valstīm adresētus ieteikumus nākamajiem 12–18 mēnešiem.

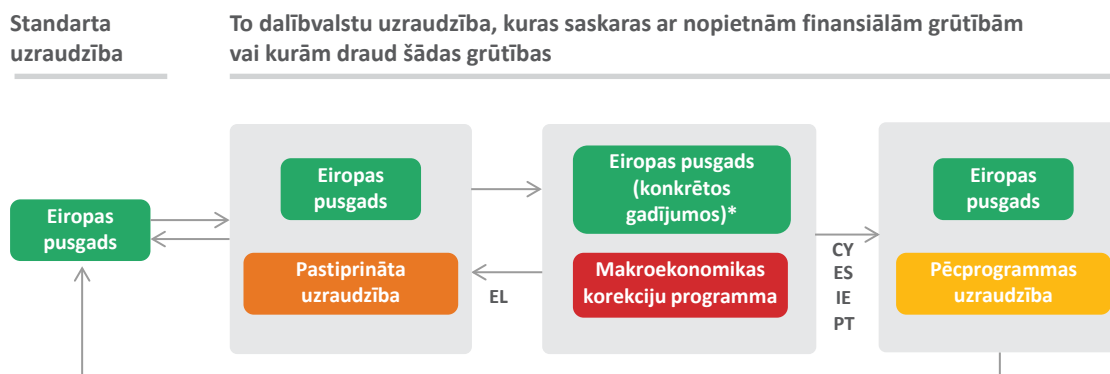
05 Ja dalībvalsts saskaras ar nopietnām grūtībām vai tai tādas draud saistībā ar tās finanšu stabilitāti vai valsts finanšu ilgtspēju, kas var izraisīt negatīvu blakusiedarbību uz citām eurozonas dalībvalstīm, Komisija var tai piemērot pastiprinātu uzraudzību, kas papildina minēto standarta uzraudzību. Reizi sešos mēnešos Komisija lemj par to, vai pagarināt pastiprināto uzraudzību. Ja situācija ir pasliktinājusies, dalībvalsts var pieteikties makroekonomikas korekciju programmai.

06 Dalībvalstis, uz kurām attiecas makroekonomikas korekciju programma, parasti ir atbrīvotas no uzraudzības un novērtēšanas Eiropas pusgada ietvaros (kā tas bija Īrijas, Grieķijas, Kipras un Portugāles gadījumā). To aizstājot, piemēro pastiprinātu uzraudzības veidu, proti, uz programmu balstītu uzraudzību. Tomēr, ja makroekonomikas korekciju programma nav visaptveroša (t. i., attiecas tikai uz dažiem valsts ekonomikas aspektiem), Eiropas pusgadu joprojām var piemērot jomām, uz kurām programma neattiecas. Viens piemērs ir Spānija, kuras programma bija vērsta tikai uz finanšu nozari.

07 Pēc makroekonomikas korekciju programmas pabeigšanas dalībvalstij piemēro pēcprogrammas uzraudzību, ko īsteno līdztekus Eiropas pusgadam. Regulā (ES) Nr. 472/2013 kā mērķis ir noteikts, ka Komisijai pēcprogrammas uzraudzības ietvaros ir jānovērtē dalībvalsts ekonomiskā, fiskālā un finansiālā situācija un vajadzības gadījumā jāiesniedz priekšlikums Padomei, lai ieteiktu pieņemt korektīvus pasākumus. Dalībvalstis, uz kurām pašreiz attiecas pēcprogrammas uzraudzība, ir Kipra, Īrija, Portugāle un Spānija.

08 Ja, makroekonomikas korekciju programmas periodam beidzoties, Komisija uzskata, ka pastāv nepārtraukts finanšu stabilitātes risks, kam varētu būt negatīva eksternalitātes ietekme uz citām eurozonas dalībvalstīm, tā var lemt dalībvalstij piemērot pastiprinātu uzraudzību, nevis pēcprogrammas uzraudzību. Tā tas ir Grieķijas gadījumā. **2. attēlā** ir apkopoti dažādie uzraudzības veidi ES.

2. attēls. Dalībvalstu ekonomiskā un budžeta uzraudzība

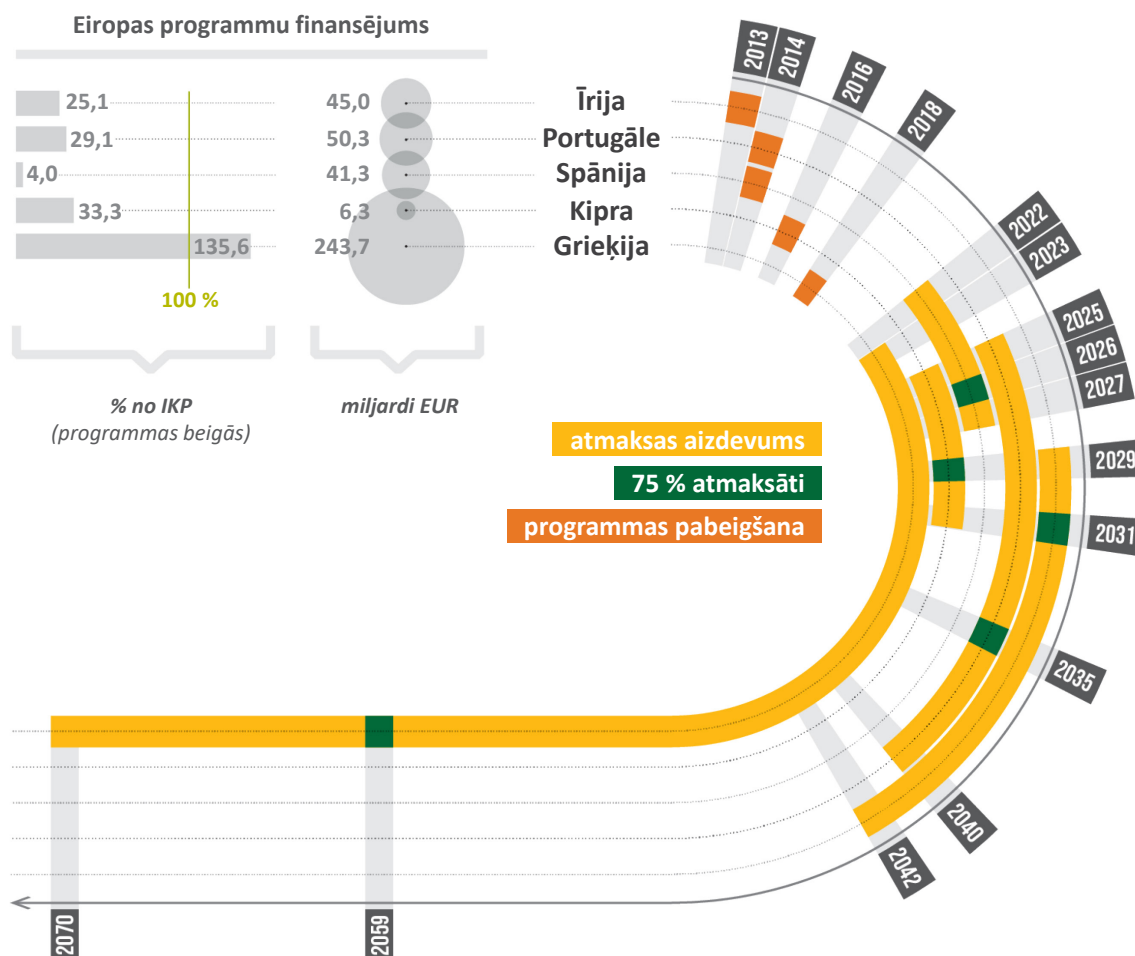
* Eiropas pusgadu piemēro tikai tad, ja korekciju programma nav visaptveroša (piemēram, finanšu sektora palīdzības programma Spānijai).

Apzīmējumi: krāsas norāda uzraudzības intensitāti, kas pieaug no **ZAĻAS** līdz **SARKANAI**

Avots: ERP.

09 Minimālais pēcprogrammas uzraudzības periods pēc makroekonomikas korekciju programmas darbības beigām ir laiks, kas vajadzīgs, lai atmaksātu 75 % no Eiropas aizdevumiem. **3. attēlā** ir norādīta saņemtā Eiropas finansiālās palīdzības summa un atmaksas grafiki piecām attiecīgajām dalībvalstīm. Minimālais uzraudzības periods pēcprogrammas uzraudzības ietvaros ir no 12 gadiem (Spānija) līdz 41 gadam (Grieķija). Padome pēc Komisijas priekšlikuma var pagarināt termiņu, ja pastāv nepārtraukts risks finanšu stabilitātei vai fiskālajai ilgtspējai.

3. attēls. Makroekonomikas korekciju programmu atmaksas grafiks

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas programmu dokumentiem un AMECO datubāzi.

10 Komisija parasti divus līdz trīs gadus pēc programmas beigām publicē vispārēju *ex post* novērtējumu, lai izvērtētu korekcijas programmas. Šāda novērtējuma mērķis ir izdarīt secinājumus, lai nodrošinātu informāciju politiskajām debatēm un uzlabotu turpmāko politikas veidošanu, izstrādājot un īstenojot korekcijas programmas. Ziņojumi par Īriju, Portugāli, Spāniju un Kipru ir publicēti⁴, savukārt ziņojums par Grieķiju tiek gatavots. Paredzams, ka to publicēs līdz 2021. gada beigām.

⁴ *Ex Post Evaluation of the Economic Adjustment Programme, Ireland 2010.–2013., Institutional Paper 004, 2015. gada jūlijs. Ex Post Evaluation of the Financial Sector Assistance Programme, Spain 2012.–2014., Institutional Paper 019, 2016. gada janvāris. Ex Post Evaluation of the Economic Adjustment Programme, Portugal 2011.–2014., Institutional Paper 040, 2016. gada novembris. Ex Post Evaluation of the Economic Adjustment Programme, Cyprus 2013.–2016., Institutional Paper 114, 2019. gada oktobris.*

Uzdevumi un pienākumi

11 Komisija ir atbildīga par to dalībvalstu uzraudzību, kuras izstājas no programmas, un tai divas reizes gadā ir jāiesniedz savi novērtējumi Eiropas Parlamentam, Ekonomikas un finanšu komitejai (EFK) un dalībvalstu parlamentiem. Šim nolūkam Komisijas rīcībā ir dažādi resursi:

- tā veic regulārus pārbaudes apmeklējumus uzraugāmajās dalībvalstīs;
- tā var pieprasīt konkrētu informāciju no dalībvalstīm (piemēram, par budžeta izpildi un izmaiņām to finanšu sistēmā);
- tā var pieprasīt dalībvalstij, kurai piemēro pastiprinātu uzraudzību, veikt spriedzes testus vai jutīguma analīzi, lai novērtētu finanšu nozares noturību;
- tā var pieprasīt dalībvalstīm novērtēt to uzraudzības spējas finanšu nozarē.

12 ESM – starptautiska finanšu iestāde, ko eurozonas dalībvalstis izveidoja 2012. gadā, – ir galvenais stabilitātes atbalsta sniedzējs eurozonas dalībvalstīm, kuras saskaras ar nopietnām finanšu problēmām vai kurām draud šādas problēmas. Eiropas Finanšu stabilitātes instruments vairs nesniedz nekādu finansiālu palīdzību, jo šo uzdevumu pašreiz veic tikai ESM. ESM uzrauga dalībvalstis, lai nodrošinātu, ka tas laikus saņem visas atmaksājamās summas.

13 Padome pēc Komisijas priekšlikuma var ieteikt dalībvalstij, kurai piemēro pēcprogrammas uzraudzību, pieņemt korektīvus pasākumus. Tāpat tā var izdot ieteikumus par korektīviem pasākumiem dalībvalstīm, kurām piemēro pastiprinātu uzraudzību, ja Komisija secina, ka dalībvalsts finanšu un ekonomiskajai situācijai ir būtiska negatīva ietekme uz eurozonas vai tās dalībvalstu finanšu stabilitāti.

14 Eiropas Centrālā banka (ECB) un attiecīgā gadījumā attiecīgās Eiropas uzraudzības iestādes piedalās pārbaudes apmeklējumos dalībvalstī, uzrauga attīstību finanšu sistēmā un pārrauga spriedzes testus un jutīguma analīzi (sk. 11. punktu). ECB (vai attiecīgā gadījumā attiecīgās uzraudzības iestādes) arī regulāri novērtē dalībvalsts uzraudzības spējas finanšu nozarē, veicot īpašu salīdzinošo pārskatīšanu.

15 Attiecīgajām dalībvalstīm pēc pieprasījuma ir jāsniedz informācija un jāveic papildu darbības. To dalībvalstu gadījumā, kurām piemēro pastiprinātu uzraudzību, to valsts parlamenti var piedalīties ekonomikas dialogā ar Komisijas, ECB un SVF pārstāvjiem. Dalībvalstij ir jāīsteno pasākumi, par kuriem panākta vienošanās saskaņā

ar makroekonomikas korekciju programmu, un visi korektīvie pasākumi, kas ieteikti uzraudzības procedūras ietvaros (sk. [13.](#) punktu).

16 Lai gan **SVF** nav iesaistīts Komisijas uzraudzībā, tas arī veic pēcprogrammas uzraudzību, ja ir piešķīris līdzekļus saskaņā ar makroekonomikas korekciju programmu. Apmeklējumi šajā saistībā parasti tiek saskaņoti ar Komisijas pārbaudes apmeklējumiem.

Revīzijas tvērums un pieeja

17 Piecos īpašajos ziņojumos, kas publicēti laikposmā no 2016. līdz 2020. gadam⁵, mēs jau esam ziņojuši par vairākiem ekonomikas pārvaldības aspektiem. Šā ziņojuma mērķis ir noskaidrot, cik piemēroti ir Komisijas pēcprogrammas uzraudzības pasākumi. To var izmantot i) diskusijās par iespējama uzraudzības mehānisma izstrādi⁶ attiecībā uz aizdevumiem, kas tiks piešķirti saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu⁷, un ii) Komisijas nesen uzsāktajā ekonomikas pārvaldības pārskatā (pašreizējās ekonomikas un fiskālās uzraudzības sistēmas efektivitātes novērtējums). Šajā nolūkā novērtējam, vai:

- a) pēcprogrammas pasākumu izstrāde bija atbilstīga;
- b) Komisija ir labi īstenojusi uzraudzības pasākumus;
- c) uzraudzībai ir bijusi kāda ietekme.

18 Attiecībā uz visām piecām dalībvalstīm, kas saņēma finansiālu palīdzību, t. i., Īriju, Grieķiju, Spāniju, Kipru un Portugāli, mēs izskatījām Komisijas uzraudzības pasākumus no attiecīgās makroekonomikas korekciju programmas beigām līdz 2020. gada beigām.

19 Revīzijas nolūkā mēs pārbaudījām Komisijā pieejamo dokumentāciju. Mēs intervējām Komisijas un attiecīgo valsts iestāžu darbiniekus visās piecās dalībvalstīs (jo īpaši finanšu ministriju un centrālo banku darbiniekus), kā arī ESM un SVF darbiniekus. Mēs izmantojām mākslīgā intelekta rīku, lai salīdzinātu pēcprogrammas uzraudzību un Eiropas pusgada ziņojumus un novērtētu to atkārtošanās pakāpi. Visbeidzot, mēs veicām aptauju starp 27 EFK valsts kases locekļiem (atbilžu sniegšanas rādītājs: 85 %) ar

⁵ Īpašais ziņojums Nr. 10/2016 “Lai nodrošinātu pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras efektīvu īstenošanu, ir vajadzīgi turpmāki uzlabojumi”; īpašais ziņojums Nr. 03/2018 “Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras (MNNP) revīzija”; īpašais ziņojums Nr. 18/2018 “Vai ir sasniegts Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvās daļas galvenais mērķis”; īpašais ziņojums Nr. 22/2019 “Jāpastiprina ES prasības valstu budžeta struktūrām un labāk jāuzrauga to piemērošana” un īpašais ziņojums Nr. 16/2020 “Eiropas pusgads — konkrētām valstīm adresētie ieteikumi pievēršas svarīgiem jautājumiem, tomēr tie jāīsteno labāk”. (www.eca.europa.eu).

⁶ Apskats Nr. 6/2020, “ES ekonomikas politikas atbildes reakcija uz Covid-19 krīzi – riski, izaicinājumi un iespējas”, 88. punkts. (www.eca.europa.eu).

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57), 18.2.2021., 17.–75. lpp.

mērķi apkopot ieskatus un atzinumus par šīs uzraudzības izstrādi, tās īstenošanu Komisijā un, visbeidzot, tās efektivitāti.

Apsvērumi

Izstrāde izraisīja pārklāšanos Eiropas līmenī un nepietiekamu skaidrību un elastīgumu

20 Makroekonomikas korekciju programmu struktūra ir tāda, ka tajās ir iesaistītas vairākas ieinteresētās personas (sk. **02.** un **11.–16.** punktu), kuras visas ir ieinteresētas, lai dalībvalsts turpinātu virzīties pa pareizo ceļu, jo tas ir pašas dalībvalsts un tās aizdevēju interesēs un aizsargā atmaksāšanas spēju.

21 Lai novērtētu, vai pēcprogrammas uzraudzības pasākumi ir izstrādāti pareizi, mēs pārbaudījām, vai:

- a) izstrādājot ES uzraudzību, tika ņemti vērā ESM uzraudzības pasākumi;
- b) uzraudzības procedūras mērķi bija skaidri un vai īstenošanas noteikumi bija atbilstīgi.

Komisijas un ESM darbību pārklāšanās

22 ES budžets nav galvenais līdzekļu devējs piecām attiecīgajām dalībvalstīm. No kopējās finansiālās palīdzības (468,2 miljardi EUR) SVF nodrošināja 81,6 miljardus EUR, savukārt dalībvalstis nodrošināja 386,6 miljardus EUR dažādu mehānismu ietvaros, kā aprakstīts **02.** punktā un norādīts **1. attēlā**.

23 ES budžets ir iesaistīts tikai tajā palīdzībā, ko sniedz Eiropas finanšu stabilizācijas mehānisma ietvaros, kas ļauj Komisijai Savienības vārdā aizņemties finanšu tirgos ar netiešu ES budžeta garantiju, lai Komisija varētu sniegt finansiālu palīdzību. Līdz šim Eiropas finanšu stabilizācijas mehānisms ir nodrošinājis 12,1 % no Eiropas kopējās palīdzības (t. i., 46,8 miljardus EUR no 386,6 miljardiem EUR) un tikai divām no piecām valstīm, proti, Īrijai un Portugālei. Tomēr attiecībā uz lielāko daļu eurozonas dalībvalstu izsniegto divpusējo aizdevumu (t. i., Grieķijas aizdevumu mehānismam 52,9 miljardu EUR apmērā) Komisijai tika uzticēts uzdevums koordinēt un pārvaldīt apkopotos divpusējos aizdevumus, lai gan ES budžets tajos nav iesaistīts.

24 Lielāko daļu Eiropas finansiālās palīdzības (73 %) sniedza ESM (107,5 miljardi EUR) un tā priekštecis, proti, Eiropas Finanšu stabilitātes instruments (174,6 miljardi EUR). Tie ir starpvaldību finansēšanas mehānismi, kurus neatbalsta ES budžets. ESM, kā

noteikts ESM līgumā, ir izveidojis agrīnās brīdināšanas sistēmu, lai atklātu aizdevumu atmaksas riskus un ļautu veikt korigējošas darbības. Šī sistēma attiecas arī uz aizdevumiem, ko sniedz Eiropas Finanšu stabilitātes instruments. Tā ir spēkā no makroekonomikas korekciju programmas sākuma un ilgst līdz aizdevumu pilnīgai atmaksai.

25 Pēcprogrammas uzraudzības pasākumi attiecas uz visām dalībvalstīm, kas beidz piemērot makroekonomikas korekciju programmu, neatkarīgi no tā, vai finansējums ir saistīts ar ES budžetu vai nav. Dažādu iesaistīto finansējuma avotu un tiesisko regulējumu dēļ Komisijas un ESM uzraudzības darbības, kaut arī daļēji, tomēr noteikti pārklājas:

- ESM uzraudzība daļēji attiecas uz aizdevumiem, kas ir Komisijas uzraudzībā, proti, atšķirībā no ESM Komisijas darbības attiecas uz divpusējiem aizdevumiem un aizdevumiem no Eiropas finanšu stabilizācijas mehānisma;
- Komisija daļēji aptver to pašu analīzes periodu, ko ESM, proti, ESM atmaksas risku uzraudzība ilgst ilgāk – līdz pilnīgai atmaksai.

26 Komisija un ESM 2018. gada aprīlī parakstīja saprašanās memorandu (SM), apņēmoties i) apvienot apmeklējumus dalībvalstīs, lai novērstu dublēšanos un samazinātu slogu dalībvalstij, un ii) veikt pasākumus informācijas apmaiņai un nodrošināt savstarpēju piekļuvi datiem. Mēs konstatējam, ka Komisija dalās ar apmeklējumu laikā savāktu informāciju ar ESM. ESM, kas ir atkarīgs no Komisijas ieguldījuma, ņemot vērā tās ES Līgumos noteiktos uzdevumus, izmanto savāktu informāciju, lai pats novērtētu dalībvalsts atmaksāšanas spēju. Komisijas novērtējumi ir publiski pieejami, savukārt ESM novērtējumi nav publiski pieejami.

27 Neraugoties uz saprašanās memorandu, Komisija sistemātiski nepieprasīja ESM ziņojumu kopijas. Norādām, ka mūsu revīzijas darba dēļ Komisija pašreiz sistemātiski pieprasa un saņem ESM ziņojumus.

Regulas mērķi ir nekonkrēti, un daži īstenošanas noteikumi ir pārāk stingri

28 Mēs analizējam Regulas (ES) Nr. 472/2013 noteikumu piemērotību attiecībā uz mērķiem, kā arī īstenošanas kārtību, t. i., ilgumu, ziņošanu un izpildes instrumentiem.

29 Regulā pēcprogrammas uzraudzības mērķi ir definēti vispārīgi (sk. **07.** punktu). Tāpēc savā iekšējā rokasgrāmatā par eurozonas makroekonomikas korekciju programmām Komisija plašāk aprakstīja darbības jomu, proti, tā paredz novērtēt:

- atbilstību saistībām vai politikas pasākumiem, par kuriem panākta vienošanās saskaņā ar programmu, un politikas ieteikumiem, kas ietverti konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos (KVAI);
- dalībvalsts ekonomisko, fiskālo un finansiālo stāvokli un šajā saistībā to, vai dalībvalsts īsteno nepareizu politiku, kas varētu pasliktināt situāciju;
- dalībvalsts spēju apkalpot savu parādu.

30 Attiecībā uz pirmo mērķi svarīgs uzdevums ir novērtēt to politikas pasākumu īstenošanu, par kuriem panākta vienošanās saskaņā ar programmu un kuri turpinās pēc programmas termiņa beigām. Tam būtu jānodrošina saistību izpilde un jānovērtē programmas ietvaros īstenoto reformu apvērse. Paredzams, ka laika gaitā šis novērtējums tiks pakāpeniski atcelts.

31 Tomēr KVAI īstenošanas novērtējums pēcprogrammas uzraudzības ietvaros pārsniedz regulas noteikumus un pārklājas ar Komisijas darbībām Eiropas pusgada ietvaros, kur šā novērtējuma secinājumi ir iekļauti ikgadējos valstu ziņojumos. Turklāt Komisijā pienākumi ir sadalīti, proti, Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāts atbild par pēcprogrammas uzraudzību, savukārt Ģenerālsekretariāts atbild par Eiropas pusgadu.

32 Otrs mērķis ir vienīgais regulā skaidri minētais mērķis. Tas rada pārklāšanās risku ar Eiropas pusgadu, saskaņā ar kuru Komisija katru gadu jau izstrādā rūpīgu analīzi par katras dalībvalsts makroekonomisko situāciju, strukturālajām reformām un budžeta plāniem un izdod KVAI. Turklāt Eiropas pusgada ietvaros jau ir ieviesta makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūra, lai novērstu un koriģētu šādu nelīdzsvarotību, veicinot pareizas politikas īstenošanu.

33 Ņemot vērā Eiropas pusgada ietvaros veikto reformu novērtējumu, mēs sagaidām, ka trešais mērķis – novērtēt dalībvalsts parādu apkalpošanas spēju – būs pēcprogrammas uzraudzības galvenais elements, tomēr regulā tas nav skaidri minēts.

Mēs norādījām, ka Komisijas publikācijā⁸ ir noteikts, ka “šīs uzraudzības kārtības mērķis ir nodrošināt, ka atbalsta saņēmējs nenovirzās no pareizā fiskālā ceļa, tādējādi aizsargājot spēju atmaksāt savu parādu”. Tāpat Padomes tīmekļa vietnē, kurā sniegti skaidrojumi par “finanšu palīdzību eurozonas dalībvalstīm”⁹, ir norādīts, ka mērķis ir “izvērtēt, vai dalībvalsts, kas saņēmusi finansiālo atbalstu, turpina īstenot saprātīgu politiku un vai pastāv risks, ka tā nespēs atmaksāt aizdevumus”.

34 Visbeidzot, 22 no 23 EFK locekļiem, kas piedalījās mūsu aptaujā, norādīja, ka šīs uzraudzības mērķis ir “labi noteikts”. Tomēr, kad viņus aicināja norādīt tās faktisko mērķi, tikai astoņi locekļi (tostarp tikai divas no piecām dalībvalstīm, kurām piemēro pēcprogrammas uzraudzību) skaidri minēja atmaksāšanas spējas novērtējumu un tikai trīs minēja saskaņā ar programmu uzsākto reformu turpmākos pasākumus. Lielākā daļa respondentu norādīto mērķu bija tādi, uz kuriem attiecas citi uzraudzības veidi (t. i., veicināt pareizu ekonomikas politiku, fiskālo un finansiālo ilgtspēju vai uzlabot strukturālo reformu īstenošanu).

35 Pastiprināta uzraudzība (sk. **05.** punktu) tika iecerēta kā preventīva sistēma dalībvalstīm, kurām draud finansiālas palīdzības nepieciešamība. Šim nolūkam tā vēl nav aktivizēta. Līdz šim tā ir izmantota kā pēcprogrammas uzraudzības instruments Grieķijai, pamatojoties uz to, ka, lai gan šī dalībvalsts ir pabeigusi makroekonomikas korekciju programmu, tā joprojām apdraud finanšu stabilitāti, ar potenciālu blakusiedarbību uz citām eurozonas dalībvalstīm (sk. **08.** punktu).

36 Tā kā dalībvalstīm, kurām piemēro pastiprinātu uzraudzību, ir jāpieņem pasākumi, lai risinātu problēmu cēloņus vai iespējamās problēmu avotus, un ņemot vērā KVAI, kas izdoti Eiropas pusgada ietvaros, pastiprinātas uzraudzības galvenais mērķis ir pārbaudīt dalībvalsts gūtos panākumus minēto pasākumu īstenošanā. Tāpēc pastiprinātai uzraudzībai ir plašāka darbības joma nekā pēcprogrammas uzraudzībai. Saskaņā ar nesen apstiprināto Atveseļošanas un noturības mehānismu dalībvalstīm ir arī jāpaskaidro, kā to atveseļošanas un noturības plāni palīdz risināt to KVAI norādītās problēmas. Lai gan Komisijas darba grupa¹⁰ ir atbildīga par Atveseļošanas un noturības

⁸ Eiropas Komisija, “*The two-pack on economic governance: Establishing an EU framework for dealing with threats to financial stability in euro area member states*”, *Occasional Papers 147*, 2013. gada maijs.

⁹ <https://www.consilium.europa.eu/lv/policies/financial-assistance-eurozone-members/>.

¹⁰ Atveseļošanas un noturības darba grupa, ko 2020. gada 16. augustā izveidoja Eiropas Komisijas Ģenerālsekretariātā.

mehānisma īstenošanas vadību un Eiropas pusgada koordinēšanu, tai nav uzdots veikt pastiprinātu uzraudzību.

37 Tā kā pastiprināta uzraudzība netika izveidota kā pēcprogrammas instruments, Komisija nesniedza nekādas norādes par šo izmantošanu. Regulā nav noteikumu par atmaksāšanas spēju, un Komisijas Īstenošanas lēmumā¹¹ par pastiprinātas uzraudzības aktivizēšanu attiecībā uz Grieķiju atmaksāšanas spēja nav minēta kā mērķis. Tomēr mēs norādām, ka pastiprinātās uzraudzības ziņojumos attiecībā uz Grieķiju ir iedaļa par atmaksāšanas spēju.

38 Lai gan pēcprogrammas uzraudzības mērķis regulā nav skaidri noteikts, uzraudzības periods ir skaidrs, t. i., līdz ir atmaksāti vismaz 75 % no finansiālās palīdzības (sk. 09. punktu). Tomēr šis 75 % sliekšnis ne vienmēr ietver kreditora risku, jo tas neatspoguļo ne aizdevumu absolūto summu, ne aizdevumu apjomu attiecībā pret konkrētās dalībvalsts iekšzemes kopproduktu (IKP).

39 Tas ir norādīts 1. tabulā. Tajā ir uzskaitītas summas (miljardos EUR un īpatsvars no IKP), kas piecām dalībvalstīm, kuras pašreiz tiek uzraudzītas, vēl būs jāatmaksā, tiklīdz tās sasniegs 75 % sliekšni. Tā kā mēs nevaram prognozēt IKP līmeni katrai dalībvalstij, kad tiks sasniegts 75 % sliekšnis, vienkāršības labad esam izmantojuši 2019. gada IKP.

1. tabula. Atlikušās atmaksājamās aizdevuma summas pēc 75 % sliekšņa sasniegšanas (miljardi EUR un īpatsvars no 2019. gada IKP)

Dalībvalsts	Atlikusī summa (miljardi EUR)	% no 2019. gada IKP
Īrija	11,3	3,2
Portugāle	12,6	5,9
Spānija	10,3	0,8
Kipra	1,6	7,1
Grieķija	60,9	33,2

Avots: ERP, pamatojoties uz programmas datiem no Komisijas un AMECO datubāzes.

¹¹ Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2018/1192 (2018. gada 11. jūlijs) par pastiprinātas uzraudzības aktivizēšanu Grieķijā (OV L 211), 22.8.2018., 1.–4. lpp.

40 Ir redzams, ka ir ievērojamas atšķirības gan i) kreditora bilances riskā, ko rada neatmaksātais kredīts (no 1,6 miljardiem EUR līdz 60,9 miljardiem EUR), gan ii) attiecīgajā īpatsvarā no IKP. Spānijai nenomaksātais kredīts veido gandrīz nenozīmīgu īpatsvaru no IKP, savukārt Grieķijas gadījumā tas ir aptuveni trešdaļa no IKP. Citiem vārdiem sakot, 75 % sliekšnis varētu izraisīt to, ka dažām dalībvalstīm pēcprogrammas uzraudzība tiek pārtraukta pārāk agri, savukārt citām dalībvalstīm, kuras kreditoriem rada mazu risku, tā varētu tikt saglabāta pārlietu ilgi.

41 Regulā ir asimetriska pieeja attiecībā uz šiem diviem riskiem. Tā ļauj pagarināt pēcprogrammas uzraudzības ilgumu, bet nav noteikuma par pēcprogrammas uzraudzības apturēšanu, pirms šis sliekšnis ir sasniegts, pat ja attiecīgās dalībvalsts risks saistībā ar atmaksu ir nenozīmīgs.

42 Kā minēts **05.** punktā, pastiprinātas uzraudzības periods beidzas tad, kad Komisija pieņem šādu lēmumu, pamatojoties uz savu novērtējumu. Lai gan varētu sagaidīt, ka dalībvalstij, kam izbeidz pastiprinātu uzraudzību, piemēros pēcprogrammas uzraudzību, līdz tā būs atmaksājusi vismaz 75 % no finansiālās palīdzības, regulā tas nav skaidri noteikts.

43 Regulā ir noteikts ziņošanas biežums pēcprogrammas uzraudzības ietvaros, kas ir divas reizes gadā (sk. **11.** punktu). Mēs saprotam, ka i) regulas izstrādes laikā SVF arī ievēroja divas reizes gadā veicamo pēcprogrammas uzraudzību un ii) pēcprogrammas uzraudzības sākumā valstij, kas nesen pabeigusi programmu, šo biežumu var pamatot, lai vajadzības gadījumā pieļautu korekciju gada griezumā. Tomēr paredzams, ka vajadzība pēc šādiem stabiliem turpmākiem pasākumiem laika gaitā samazināsies, jo īpaši tad, kad valstis atkal būs uz pareizā ceļa. Tomēr regulā nav paredzēts nekāds elastīgums attiecībā uz regularitāti.

44 Runājot par Komisijas izpildes instrumentiem, kā minēts **13.** punktā, tā var tikai ierosināt, lai Padome dalībvalstīm adresētu ieteikumus. Taču šie ieteikumi nav saistoši¹². Tomēr nozīme varētu būt savstarpējam spiedienam, kurš var izrietēt vai nu no paziņojumiem EFK, vai no ieteikumu publiskošanas, ko Padome var īstenot pēc Komisijas priekšlikuma. Aptaujas respondenti kopumā apstiprināja, ka paziņošana EFK "lielā mērā" (17 %) vai "zināmā mērā" (65 %) palielina savstarpējo spiedienu.

¹² LESD 288. pants.

Saskaņā ar pašreizējo regulu īstenotā uzraudzība zināmā mērā nebija racionalizēta un mērķtiecīga

45 Komisijas darbības pēcprogrammas uzraudzības ietvaros, kas ietver apmeklējumus uz vietas un ziņošanu par tās novērtējumu rezultātiem, sākās 2014. gadā. Pastiprināta uzraudzība sākās 2018. gadā. Salīdzinājumam – uzraudzība Eiropas pusgada ietvaros sākās 2010. gadā. Komisija šīs uzraudzības darbības veica paralēli (sk. [2. attēlu](#)).

46 Mēs pārbaudījām, vai:

- a) Komisijas īstenošanas procedūras bija atbilstīgas;
- b) Komisijas analīze sniedza pievienoto vērtību salīdzinājumā ar Eiropas pusgada ietvaros veiktajiem novērtējumiem;
- c) Komisijas analīze bija pareizi orientēta.

Komisija procesu racionalizēja, bet biežiem apmeklējumiem uz vietas ir ierobežota pievienotā vērtība

47 Mēs pārbaudījām, vai Komisija pieprasīja šim nolūkam atbilstošu informāciju un efektīvi organizēja apmeklējumus uz vietas saistībā ar pēcprogrammas uzraudzības pasākumiem, ņemot vērā arī Eiropas pusgada kontekstā veiktos apmeklējumus.

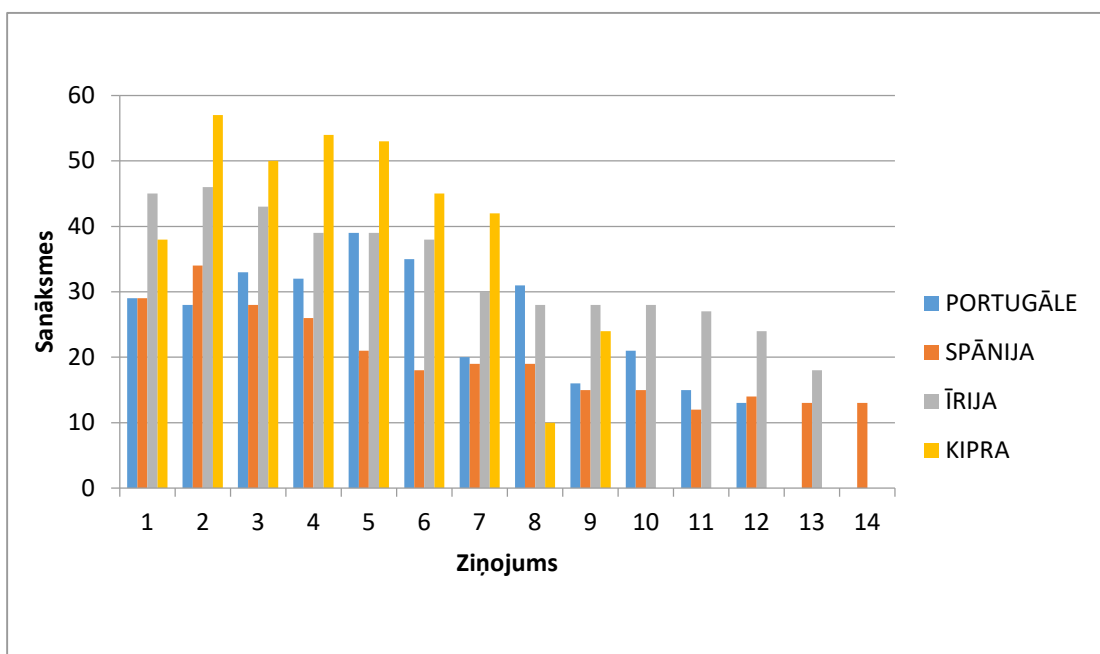
48 Intervējām valstu finanšu ministriju pārstāvjus, kuri uzskatīja, ka Komisija ir pienācīgi izmantojusi savas tiesības pieprasīt informāciju. Tomēr, tā kā Grieķija bija pakļauta pastiprinātai uzraudzībai, prasības iesniegt informāciju tai bija augstākas. Tiek ziņots, ka aptuveni 50 % informācijas tika pieprasīti ar īsu termiņu.

49 Mēs konstatējām, ka attiecībā uz trim no piecām iesaistītajām dalībvalstīm Komisija un valstu iestādes parakstīja oficiālu vienošanos par datu sniegšanu, kurā noteikts iesniedzamās informācijas veids un laiks. Šāda vienošanās uzlabo procesu, palielinot sniedzamās informācijas paredzamību un atvieglojot dalībvalstu plānošanu un informācijas vākšanu.

50 To valsts iestāžu pārstāvji, kurus mēs intervējām, norādīja, ka pēcprogrammas uzraudzības apmeklējumi viņu valstīs bija labi organizēti un pieteikti ar atbilstošu paziņojumu. Viņi arī uzskatīja, ka kopumā ieinteresēto personu sadarbība bija laba, neraugoties uz dažām koordinācijas problēmām starp Komisijas ģenerāldirektorātiem.

51 Divus gadus ilgajā pēcprogrammas uzraudzībā Komisija racionalizēja savus apmeklējumus un samazināja apmeklēto struktūru un risināto darba kārtības jautājumu skaitu, pievēršoties jautājumiem, kas konkrētāk saistīti ar pēcprogrammas uzraudzību. **4. attēlā** ir norādīta sanāksmju skaita samazināšanās tendence. Tas galvenokārt izriet no pēcprogrammas uzraudzības apmeklējumu organizēšanas atsevišķi i) no standarta Eiropas pusgada apmeklējumiem, kas dažās dalībvalstīs notika pakāpeniski, un ii) no īpašiem uzraudzības apmeklējumiem makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras ietvaros (kopš 2019. gada).

4. attēls. Sanāksmju skaita tendence

Avots: ERP.

52 Pat ja regulā tas nav noteikts, pēcprogrammas uzraudzības apmeklējumu biežums tika saskaņots ar paziņojumu biežumu, t. i., divas reizes gadā (sk. **43.** punktu). Valsts iestāžu pārstāvji trijās no četrām dalībvalstīm, kam veica pēcprogrammas uzraudzību, paziņoja, ka sešu mēnešu laikā nav iespējams panākt būtisku progresu strukturālo reformu īstenošanā. Viņi arī norādīja, ka nav daudz tādu īstermiņa faktoru, kas ietekmē dalībvalstu ilgtermiņa atmaksāšanas spēju. Komisija atzīst, ka lielākajai daļai KVAI ieteikto pasākumu ir vajadzīgi 12 līdz 18 mēneši, lai tos īstenotu, un dažām strukturālajām reformām ir vajadzīgs vēl vairāk laika. Šā iemesla dēļ Komisija 2017. gadā ieviesa arī KVAI īstenošanas daudzgadu novērtējumu¹³.

¹³ Īpašais ziņojums Nr. 16/2020 "Eiropas pusgads — konkrētām valstīm adresētie ieteikumi pievēršas svarīgiem jautājumiem, tomēr tie jāīsteno labāk" (www.eca.europa.eu), 36. un 51. punkts.

53 Mēs konstatējam, ka laika gaitā secīgie pēcprogrammas uzraudzības ziņojumi sāka atkārtoties (sk. 57. punktu). Mēs norādām, ka SVF savā uzraudzībā konstatēja līdzīgu situāciju un 2016. gadā nolēma veikt vienu apmeklējumu gadā un publicēt vienu ziņojumu gadā, nevis divus.

54 Atkārtoties ir vēl izteiktāka pastiprinātas uzraudzības gadījumā, jo apmeklējumi ir saskaņoti ar paziņojumu biežumu un notiek četras reizes gadā. Šis biežums apgrūtina gan valstu iestādes (sk. 48. punktu), gan Komisiju.

Komisijas analīze ir laba, bet pārklājas ar Eiropas pusgada darbu

55 Mēs pārbaudījām pievienoto vērtību Komisijas secīgajiem pēcprogrammas uzraudzības novērtējumiem salīdzinājumā ar tās darbu Eiropas pusgada ietvaros.

56 Mēs konstatējam, ka pēcprogrammas uzraudzības / pastiprinātās uzraudzības ziņojumos sniegtās analīzes kvalitāte ir laba. Tas atbilst secinājumam, ko mēs izdarījām 2018. gada īpašajā ziņojumā par Komisijas novērtējumiem makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras kontekstā¹⁴. Mūsu intervētās ieinteresētās personas apstiprināja šo pozitīvo novērtējumu. Visbeidzot, mūsu aptauja arī atklāja, ka 74 % respondentu uzskata, ka Komisijas analīzes kvalitāte ir “augsta”, savukārt 26 % to vērtē kā “vidēju”.

57 Tomēr, kā minēts 53. punktā, secīgie pēcprogrammas uzraudzības ziņojumi atkārtojas. Mūsu analīze liecina, ka, lai gan tiek atjaunināti tikai daži dati, atjauninājums nemaina ne analīzes būtību, ne tās secinājumus. Balstoties uz mūsu izstrādāto mākslīgā intelekta rīku, mēs dokumentos meklējām līdzības. Mēs konstatējam, ka konkrētās iedaļās līdz 78 % no pēcprogrammas uzraudzības ziņojumā iekļautās informācijas jau bija iekļauti iepriekšējā pēcprogrammas uzraudzības ziņojumā. Salīdzinot divus ziņojumus, kas publicēti ar viena gada starplaiku, šis īpatsvars samazinājās gandrīz uz pusi. Mūsu secinājumu apstiprina arī dažas mūsu intervētās ieinteresētās personas.

58 Runājot par to, kuras strukturālās reformas būtu jāuzrauga, mēs konstatējam, ka četrām dalībvalstīm, kam piemēro pēcprogrammas uzraudzību, Komisija oficiāli nenoteica strukturālās reformas, kuras būtu jāuzrauga. Komisijas īstenošanas lēmums

¹⁴ Īpašais ziņojums Nr. 03/2018 “Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras (MNNP) revīzija”, 78. un 79. punkts. (www.eca.europa.eu).

bija precīzāks attiecībā uz Grieķiju, kam piemēro pastiprinātu uzraudzību. Lēmumā ir noteiktas konkrētas reformas un attiecīgie starpposma mērķrādītāji, kas ir jāuzrauga.

59 Mēs norādījām, ka strukturālo reformu īstenošanas progressa novērtējums parasti ietvēra fiskālas strukturālās reformas, finanšu sektora reformas (galvenokārt attiecībā uz banku nozari) un citas reformas, lai veicinātu ekonomikas izaugsmi vai novērstu makroekonomisko nelīdzsvarotību. Novērtējumā tika izvērtēta īstenošanas pakāpe un pausts aicinājums rīkoties, ja progress bija lēns.

60 Konstatējām, ka pēcprogrammas uzraudzības ziņojumos bija iekļauti to strukturālo reformu novērtējumi, kuras makroekonomikas korekciju programmā nebija nepabeigtas un nebija pamatotas ar stingru juridisko pamatu, piemēram, dalībvalsts oficiālu apņemšanos, beidzot piemērot programmu vai vēlāk, vai Padomes ieteikumu (sk. 13. punktu). Daži piemēri ir sniegti [1. izcēlumā](#).

1. izcēlums

Piemēri strukturālajām reformām, kas nav nepabeigtas makroekonomikas korekciju programmā, bet ko Komisija uzrauga pēcprogrammas uzraudzības ietvaros

Portugāle	Izdevumu pārskats (pēcprogrammas uzraudzības 2016. gada vasaras ziņojums) Budžeta pamatlikums (pēcprogrammas uzraudzības 2014. gada rudens ziņojums)
Kipra	<i>ESTIA</i> shēma, t. i., valsts subsidēta shēma, lai palīdzētu grūtībās nonākušām māsaimniecībām atmaksāt hipotēkas (pēcprogrammas uzraudzības 2018. gada rudens ziņojums)
Spānija	Makroprudenciālās uzraudzības instrumentu kopuma atjaunināšana (pēcprogrammas uzraudzības 2015. gada rudens ziņojums) un makroprudenciālās uzraudzības iestādes izveide (pēcprogrammas uzraudzības 2018. gada rudens ziņojums) Noregulējuma plānu un mērķu īstenošana attiecībā uz banku pašu kapitāla un atbilstīgo saistību minimālajām prasībām (pēcprogrammas uzraudzības 2018. gada rudens ziņojums)
Īrija	Rīcības plāns mājokļu un bezpajumtniecības jomā (pēcprogrammas uzraudzības 2016. gada pavasara ziņojums)

Avots: ERP.

61 Mēs arī konstatējam, ka dažas strukturālās reformas, kas makroekonomikas korekciju programmās nebija nepabeigtas, bet tomēr tika novērtētas pēcprogrammas uzraudzības gaitā, bija saistītas ar jautājumiem, kas jārisina programmas ietvaros. Tomēr šo reformu iespējamā ietekme uz atmaksāšanas spēju nebija acīmredzama, un pēcprogrammas uzraudzības ziņojumos tas nebija izskaidrots.

62 Mēs salīdzinājam pēcprogrammas uzraudzības ziņojumu saturu ar Eiropas pusgada ziņojumu saturu (galvenokārt valstu ziņojumi, stabilitātes plānu vai budžeta plānu projektu novērtējums un Eiropas ekonomikas prognozes) un konstatējam, ka sniegtā informācija (sk. **2. tabulu**) un novērtējumi (sk. **1 pielikumu**) daļēji pārklājas.

2. tabula. Pēcprogrammas uzraudzības un Eiropas pusgada ziņojumos sniegtās informācijas pārklāšanās

Dalībvalsts	Pēcprogrammas uzraudzības ziņojums	Iedaļa	Eiropas pusgada ziņojumi	% no ziņojumu savstarpējās pārklāšanās
Portugāle	2016. g. rudens	Politikas jautājumi	2017. gada valsts ziņojums	43
Portugāle	2018. g. rudens	Ekonomikas attīstība	2019. gada valsts ziņojums	49
Portugāle	2019. g. vasara	Publiskās finanses	2019. gada SP SWD	47
Kipra	2017. g. pavasaris	Makroekonomikas perspektīvas	2017. gada pavasara Eiropas ekonomikas prognoze	23
Kipra	2019. g. pavasaris	Budžeta perspektīvas	2019. gada valsts ziņojums	34
Kipra	2020. g. pavasaris	Publiskās finanses	2020. gada valsts ziņojums	26
Īrija	2018. g. rudens	Valsts finansējuma jautājumi	2018. gada valsts ziņojums	30
Īrija	2018. g. pavasaris	Jaunākās ekonomikas norises	2018. gada pavasara Eiropas	19

Dalībvalsts	Pēcprogrammas uzraudzības ziņojums	Iedaļa	Eiropas pusgada ziņojumi	% no ziņojumu savstarpējās pārklāšanās
			ekonomikas prognoze	
Spānija	2018. g. rudens	Makroekonomikas attīstība	2018. gada valsts ziņojums	36
Spānija	2019. g. pavasaris	Makroekonomikas attīstība	2019. gada valsts ziņojums	49

Avots: ERP, mākslīgā intelekta rīks.

63 Tomēr mēs atzīstam, ka attiecībā uz reformu novērtēšanu Spānijā pēcprogrammas uzraudzība un Eiropas pusgads nepārklājās. Tā kā Spānija piedalījās nozares korekciju programmā, kas bija koncentrēta tikai uz tās finanšu nozari (sk. 06. punktu), tā vienmēr ir bijusi pakļauta regulārai Eiropas pusgada uzraudzībai. Uzdevumu sadalījums starp uzraudzību Eiropas pusgada ietvaros un uz programmām balstītu uzraudzību, kas uzsākta programmas darbības laikā, turpinājās arī pēc tam. Tādējādi pēcprogrammas uzraudzības ziņojumi Spānijai nepārprotami ir vērsti uz finanšu nozares attīstību un reformām un ir nodalīti no valsts ziņojumiem Eiropas pusgada ietvaros.

64 Attiecībā uz finanšu stabilitātes novērtējumu un attiecīgajām reformām mēs atklājām, ka pieeja pēcprogrammas uzraudzības ietvaros četrās dalībvalstīs bija atšķirīga. Patiešām, attiecībā uz Īriju Komisijas novērtējums par lielākajām vietējām bankām tika pakāpeniski atcelts 2015. gadā, drīz pēc vienotā uzraudzības mehānisma izveides, bet attiecībā uz Kipru un Portugāli tas joprojām turpinās. Tomēr jebkurš sīki izstrādāts atsevišķu banku novērtējums pārklājas ar i) uzraudzību, ko vienotā uzraudzības mehānisma kontekstā veic Eiropas Centrālā banka un valstu uzraudzības iestādes, kā arī ii) darbu, kuru veic Eiropas Banku iestāde, kas ir pilnvarota novērtēt riskus un neaizsargātību ES banku nozarē.

65 Turklāt Komisija uzraudzīja noregulējuma plānošanu un banku virzību uz pašu kapitāla un atbilstīgo saistību minimālās prasības (*MREL*) mērķu sasniegšanu. Tomēr šī uzraudzība pārklājas ar uzraudzību, ko veic attiecīgā noregulējuma iestāde un Eiropas Banku iestāde. Noregulējuma iestādes (Vienotā noregulējuma valde vai valstu noregulējuma iestādes atkarībā no banku nozīmīguma) ir atbildīgas par noregulējuma plānu sagatavošanu un par pašu kapitāla un atbilstīgo saistību minimālās prasības līmeņa noteikšanu. Eiropas Banku iestāde ir atbildīga par banku emitēto pašu kapitāla un atbilstīgo saistību instrumentu kvalitātes uzraudzību. Šajā saistībā mēs norādām, ka

Regula (ES) Nr. 472/2013 nav pārskatīta, lai ņemtu vērā ES tiesiskā regulējuma attīstību, piemēram, vienotā uzraudzības mehānisma un vienotā noregulējuma mehānisma izveidi.

66 Līdz 2018. gadam Komisijas veiktais reformu novērtējums aptvēra vidēji 40 % no pēcprogrammas uzraudzības ziņojuma, bet pēc racionalizācijas procesa, ko sāka īstenot no 2019. gada, tā ilgums uz pusi samazinājās. Tas galvenokārt bija saistīts ar to, ka tika samazināts uzsvars uz strukturālajām reformām / politikas jautājumiem un likvidēta iedaļa, kas bija paredzēta īpašai uzraudzībai saistībā ar makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūru. Tādējādi pēcprogrammas uzraudzības ziņojumi ir saīsināti par vairāk nekā 30 %. Valstu iestādes to uzskata par pozitīvu norisi. Tomēr, lai gan pēcprogrammas uzraudzības ziņojumi ir racionalizēti, tie joprojām pārklājas ar Eiropas pusgada ietvaros izstrādātajiem ziņojumiem.

67 Mūsu analīze pierādīja, ka Grieķijas gadījumā, kurai piemēro pastiprinātu uzraudzību, valsts ziņojumi un pastiprinātas uzraudzības ziņojumi drīzāk bija papildinoši, nevis pārklājās. Valsts ziņojums aptvēra plašāku jomu loku nekā ziņojums par pastiprinātu uzraudzību. Tajā bija arī ietverti jautājumi, kas ir pastiprinātas uzraudzības kompetencē, taču tie bija tikai uzskaitīti. Pēc tam šie jautājumi bija padziļināti izskatīti pastiprinātas uzraudzības ziņojumā.

Uz atmaksāšanas spēju vērstā uzmanība uzraudzības ziņojumos bija ierobežota

68 Kā minēts 33. punktā, lai nodalītu pēcprogrammas uzraudzību no Eiropas pusgada, mēs paredzējām, ka pēcprogrammas uzraudzībā galvenā uzmanība tiks pievērsta dalībvalstu atmaksāšanas spēju risku novērtēšanai. Tomēr koncentrēšanās uz atmaksāšanas spēju bija ierobežota, kā to apliecina tas, ka netika strukturēti atklāta pamatinformācija par atmaksājamajiem aizdevumiem. Dažādo ziņojumu atmaksāšanas spēju iedaļas bija diezgan īsas vai tādu nebija vispār (Spānijas gadījums). Turklāt tajās nebija informācijas par atmaksājamo aizdevumu neatmaksāto summu gan absolūtā izteiksmē, gan procentuāli no IKP. Tās arī nesniedza nekādu informāciju par pamatsummas, procentu un komisijas maksu atmaksas grafiku. Daļa no šīs informācijas, kad tā tika sniegta, ziņojumos bija samērā sadrumstalota un/vai sniegta diagrammās, nevis skaitlisku tabulu veidā.

69 Salīdzinājumam jānorāda, ka SVF publicē tabulu katrā pēcprogrammas uzraudzības ziņojumā, sniedzot visaptverošu informāciju par piešķirtajiem SVF aizdevumiem. Tas pats attiecas uz ESM agrīnās brīdināšanas sistēmas ziņojumiem.

70 Turklāt atmaksāšanas spējas iedaļas nebija pietiekami vērstas uz risku un lielākoties bija aprakstošas. Tās pareizi atzina piekļuvi attiecīgās dalībvalsts tirgum, minot dalībvalsts jaunākās parāda vērtspapīru emisijas un aprakstot tās obligāciju ienesīguma un starpības attīstību attiecībā pret Vācijas obligācijām, kā arī minēja visas aizdevumu pirmstermiņa atmaksas. Tāpat tajās bija komentāri par valsts kredītreitinga attīstību un dažos gadījumos minētas dalībvalsts finansiālās vajadzības un naudas rezerves.

71 Attiecībā uz riska analīzi mēs norādījām šādus trūkumus: daži riski netika apskatīti, un, kad dalībvalstīm pielāgota riska analīze tika sniegta, tajā nebija kvantitatīvi noteikta satricinājumu ietekme un nebija novērtēts, kā tiks ietekmēta atmaksāšanas spēja. Konkrēti, mēs konstatējām:

- Komisija apsvēra dažus ārējus makroekonomiskos satricinājumus (piemēram, *Brexit* un Covid-19), kas varētu īpaši ietekmēt dalībvalstu ekonomiku; tomēr Komisija vēl nav izanalizējusi satricinājumu radītos galvenos riskus to dalībvalstu vidējā termiņa atmaksāšanas spējai, kurām piemēro pēcprogrammas uzraudzību;
- nav ņemti vērā visi riski, kas varētu nelabvēlīgi ietekmēt atmaksāšanas spēju. Piemēram, Komisija uzskatīja, ka ģeopolitiskā spriedze starp Turciju, no vienas puses, un Grieķiju un Kipru, no otras puses, ir mazāk nozīmīga salīdzinājumā ar citiem, lielākiem un iespējamākiem, riskiem. Tāpēc Komisijas veiktajā riska analīzē nav ņemtas vērā attiecīgās iespējamās ekonomiskās sekas, kas varētu ietekmēt i) tūrisma nozari Kiprā un Grieķijā vai ii) enerģētikas nozari Kiprā. Minētās nozares ir svarīgs ekonomikas izaugsmes avots un tādējādi ievērojami veicina parāda atmaksājamību.

72 Galvenais jautājums, novērtējot eurozonas dalībvalstu vidēja termiņa un ilgtermiņa atmaksāšanas spēju, ir dalībvalsts spēja piekļūt tirgum par saprātīgu likmi, lai refinansētu saistības, kurām tuvojas maksājuma termiņš, no saviem kreditoriem (ESM, SVF u. c.). Citiem vārdiem sakot, novērtējumam būtu jāparāda, vai dalībvalstu parāda attiecības pret IKP līmenis un trajektorija nākotnē nodrošinās piekļuvi tirgum.

73 Parāda atmaksājamības analīze ir uz modeli balstīts instruments, ko izmanto, lai sniegtu atbildi uz šo jautājumu. To veido parāda attiecības pret IKP iespējamās attīstības novērtēšana, izmantojot dažādus pieņēmumus un riska scenārijus. Parasti tajā ir ietverts pamatscenārijs un jutīguma testa scenāriji. To pamatā ir pozitīvi vai negatīvi satricinājumi, kas ietekmē parāda dinamiku noteicošos faktoros, piemēram, primāro bilanci, procentu likmi, IKP pieaugumu un inflāciju. Parāda atmaksājamības

analīzē var ņemt vērā arī papildu riska faktorus, kas papildina uz modeli balstītos rezultātus, lai iegūtu līdzsvarotāku un/vai konkrētāku valsts novērtējumu.

74 Kopš 2009. gada Komisijai ir ļoti visaptveroša fiskālās ilgtspējas novērtēšanas sistēma, kas ietver padziļinātu un plašu parāda atmaksājamības analīzi visām ES dalībvalstīm. To publicē katru gadu janvārī (reizi trijos gados Fiskālās ilgtspējas ziņojumā un divus pārējos gadus – Parāda atmaksājamības ziņojumā). Papildus jutīguma analīzei par pamatscenāriju analīzē tiek apsvērti alternatīvi fiskālie scenāriji¹⁵. Tā ietver arī bagātīgu un padziļinātu riska analīzi, kurā iekļauti īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa riski, kas var rasties no: valsts parāda struktūras (valsts parāds pēc termiņa, turētāja, denominācijas valūtas); neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas un valdības iespējamām saistībām, jo īpaši attiecībā uz tām, kas saistītas ar finanšu iestāžu atbalstu.

75 Izņemot Spāniju¹⁶, pēcprogrammas uzraudzības ziņojumos bija iekļauts pielikums ar parāda atmaksājamības analīzi, kuras pamatā bija iepriekš minētā janvāra analīze. Parasti tā aprobežojās ar jutīguma analīzi par pamatscenāriju, un dažos gadījumos tika apsvērti alternatīvi fiskālie scenāriji. Tomēr atzīstam, ka Komisija savā 2018. gada ziņojumā par fiskālo stabilitāti, ko publicēja 2019. gada janvārī, ir virzījusies uz to, lai Grieķijas gadījumā sniegtu pielāgotāku un konkrētai valstij adresētu parāda atmaksājamības analīzi. Pārskatītās parāda atmaksājamības analīzes pamatā bija elementi, kas iekļauti 2018. gada novembrī publicētajā pastiprinātās uzraudzības ziņojumā.

76 Līdz šim Komisija ir secinājusi, ka īstermiņā atmaksāšanas spēja visām dalībvalstīm ir stabila. Pēcprogrammas uzraudzības perioda ilgums apgrūtina satricinājumu ietekmes uz atmaksāšanas spēju kvantitatīvu novērtēšanu, pat ļaujoties uz visaptverošu parāda atmaksājamības analīzi, ko papildina pamatīga konkrētai valstij raksturīgā riska analīze. Atmaksas termiņi patiešām pārsniedz pašreizējās Komisijas prognozes termiņu (divus gadus uz priekšu) un dalībvalstu vēlēšanu ciklus (četrus līdz piecus gadus), kā arī Komisijas ilgtermiņa novērtējumu par parāda atmaksājamību (parasti 10 gadi).

77 Tādējādi secinājumi par vidēja termiņa un ilgtermiņa atmaksāšanas spēju, ja tādi ir, bija vispārīgi: Portugālei un Kiprai tā minēja, ka vidēja termiņa un ilgtermiņa

¹⁵ Sk. 1.1. izcēlumu (38.–41. lpp.) *Fiscal Sustainability Report 2018, Volume 1, Institutional Paper 094*, 2019. gada janvāris.

¹⁶ Tikai pirmajā pēcprogrammas uzraudzības ziņojumā par Spāniju bija ietvertas vispārējās valdības parāda dinamikas ilgtermiņa prognozes.

atmaksāšanas spēja ir jutīga pret makroekonomiskiem satricinājumiem, riskiem, kas izriet no finanšu nozares, un fiskālo rādītāju pasliktināšanos. Visbeidzot, lai saglabātu atmaksāšanas spēju vidējā termiņā un ilgtermiņā, Komisija sniedza vienmēr pamatotu ieteikumu, proti, dalībvalstīm nodrošināt fiskālo disciplīnu un gūt panākumus tādu strukturālo reformu īstenošanā, kas uzlabo ilgtermiņa izaugsmes potenciālu. Tomēr saikne starp vidēja termiņa un ilgtermiņa atmaksāšanas spējas novērtējumu un analīzi, kas sniegta citās ziņojuma iedaļās un pielikumos, nebija acīmredzama.

Dalībvalstis uzskatīja, ka Komisijas veiktā uzraudzība ir lietderīga, bet nav papildu pierādījumu, ka tai būtu bijusi ietekme

78 Mēs novērtējam, vai Komisijas uzraudzības procedūra i) ietekmēja reformu procesa turpināšanu attiecīgajās dalībvalstīs un ii) nodrošināja kreditoriem pārlicību par dalībvalstu atmaksāšanas spēju.

Uzraudzība veicināja dialogu, bet konkrētu dalībvalstu reformu īstenošanā progress nebija pietiekams

79 Intervējām attiecīgo dalībvalstu valsts iestāžu pārstāvjus. Viņi apstiprināja, ka pēcprogrammas uzraudzība palīdz veicināt dialogu ar Komisiju, apspriest riskus, mudināt uz domāšanu, piedāvāt alternatīvas perspektīvas un veidot kopīgu izpratni par situāciju. Turklāt tās uzskata, ka pēcprogrammas uzraudzība ir palīdzējusi saglabāt valstu atbilstīgu virzību, piemēram, i) novēršot reformu apvērsi; ii) palīdzot valdībai veicināt reformas to parlamentos, jo šīs reformas atbalsta starptautiskas iestādes; iii) veicinot debates Eurogrupā un EFK; un iv) veicinot labas prakses apmaiņu.

80 Neraugoties uz šo pozitīvo novērtējumu, attiecībā uz četrām dalībvalstīm, kurām piemēro pēcprogrammas uzraudzību, mūsu analīze pierādīja, ka par konkrētām reformām Komisijas novērtējums dažādos ziņojumos bija vienāds, t. i., nebija atspoguļots būtisks progress reformu īstenošanā (sk. piemērus *II pielikumā*). Lai gan, no vienas puses, tas daļēji ir saistīts ar to, ka reformu īstenošanai ir vajadzīgs laiks, kā minēts iepriekš (sk. 52. punktu), no otras puses, tas norāda uz to, ka pēcprogrammas uzraudzībai ir ierobežota ietekme uz reformu īstenošanas veicināšanu. Šo ierobežoto ietekmi nosaka "reformu pagurums" un tas, ka pēc tam, kad dalībvalstis ir atguvušas piekļuvi tirgus finansējumam par pieņemamām likmēm, tām ir mazāk stimulu īstenot Komisijas ieteiktās reformas.

81 ERP 2020. gadā norādīja, ka sekmīgai īstenošanai ir vajadzīga valstu līdzdalība¹⁷, un vienošanās ar valstu iestādēm ir sarežģīts process, kam nepieciešams stabils juridiskais pamats un garas sarunas. Vēl jo vairāk tāpēc, ka nav finansiāla stimula, kā tas parasti notiek, beidzot piemērot makroekonomikas korekciju programmu. Turklāt Komisija līdz šim nav ierosinājusi Padomei ieteikt dalībvalstij pieņemt korektīvus pasākumus (**13.** punkts).

82 Attiecībā uz pastiprinātu uzraudzību kā uzraudzības instrumentu vēl ir pārāgri novērtēt tās efektivitāti. Procedūra ir tikusi izmantota salīdzinoši īsu laiku (kopš 2018. gada jūlija) un tikai vienā dalībvalstī. Turklāt daudzu reformu īstenošanai ir noteikts laikposms, kas pārsniedz revīzijas tvērumu. Visbeidzot, kā ziņojusi Komisija, Covid-19 pandēmija un tai sekojošie pārvietošanās ierobežojumi ir izraisījuši papildu kavēšanos reformu īstenošanā.

83 Tomēr mēs konstatējam, ka, neraugoties uz pastiprinātu uzraudzību, reformu pasākumu īstenošana aizkavējās. Tas attiecas arī uz pasākumiem, kuri nebija īpaši sarežģīti un kuru termiņš bija īss un beidzās pirms Covid-19 pandēmijas. Turklāt kopš 2020. gada septembra (7. pastiprinātas uzraudzības ziņojums) ziņojumos vairs nav atsaucies uz sākotnēji saskaņotajiem termiņiem attiecībā uz katru saistību, tādējādi neļaujot lasītājam gūt vispārēju priekšstatu par radušos kavēšanos.

84 Pastiprinātas uzraudzības ziņojumi sniedza precīzu pārskatu par īstenošanas stāvokli un kavējumiem uz vietas, kā arī par valstu iestāžu veiktajām darbībām, kas lielākoties izpaudās kā termiņu atlikšana. Tomēr Komisija neieteica nekādus konkrētus pasākumus, lai labotu situāciju vai novērstu tās turpmāku pasliktināšanos. Piemērs sniegts **2. izcēlumā**. Papildu piemēri ir sniegti **III pielikumā**. Neraugoties uz šiem kavējumiem, Komisijas vispārējais novērtējums par dalībvalstu rīcību ir pozitīvs.

¹⁷ ERP īpašais ziņojums Nr. 16/2020 “Eiropas pusgads — konkrētām valstīm adresētie ieteikumi pievēršas svarīgiem jautājumiem, tomēr tie jāīsteno labāk”, 13. punkts un 2. izcēlums (www.eca.europa.eu).

2. izcēlums

Piemērs par ievērojamu kavēšanos pasākuma īstenošanā

Nodokļu iestāde. Grieķija apņēma palielināt Neatkarīgā valsts ieņēmumu dienesta darbinieku skaitu līdz 12 000 līdz 2018. gada beigām un līdz 12 500 līdz 2019. gada beigām, nosakot galīgo mērķi – 13 322 darbinieki līdz 2021. gada vidum.

Šī apņemšanās jau bija mazāk vērienīga nekā darbā pieņemšanas plāns, kas izklāstīts 2018. gada jūlija ceturtajā pārskatā par atbilstības ziņojumu par ESM atbalsta programmu Grieķijai, saskaņā ar kuru mērķis – 13 322 darbinieki – bija jāsasniedz līdz 2019. gada beigām.

Darbinieku skaits 2020. gada trešā ceturkšņa beigās bija sasniedzis tikai 11 947 darbiniekus, t. i., pat zem līmeņa, kas jāsasniedz līdz 2018. gada beigām. Turklāt Komisija ziņo, ka *“iestādes ir pieņēmušas tiesību normas, kuru rezultātā Neatkarīgā ieņēmumu dienesta darbinieki tiek pārcelti uz citām struktūrām, tādējādi vēl vairāk apgrūtinot noteikto darbinieku skaita mērķrādītāju sasniegšanu”*¹⁸.

Avots: ERP.

Dalībvalstis pilda savas atmaksāšanas saistības, bet ir grūti novērtēt, kāds ir uzraudzības devums, sniedzot pārliecību kreditoriem

85 Līdz 2021. gada maijam visas dalībvalstis, kurām veica pēcprogrammas uzraudzību un pastiprinātu uzraudzību, bija atguvušas piekļuvi finanšu tirgiem par pieņemamām procentu likmēm. Turklāt visas dalībvalstis pildīja savas atmaksāšanas saistības un daļu atmaksu veica pirms termiņa, jo īpaši SVF, jo tā aizdevumi ir dārgāki nekā tie, ko sniedz Eiropas atbalsts. Spānija, kas nesaņēma SVF finansiālo atbalstu, jau veica deviņus brīvprātīgus atmaksājumus, kas veidoja 43 % no kopējās summas, kura izmantota saskaņā ar programmu.

86 Neskatoties uz šīm pozitīvajām izmaiņām, mēs atzīstam, ka nav iespējams izdarīt secinājumus par uzraudzības ietekmes pakāpi vai to nošķirt no citu faktoru ietekmes. Pozitīvām norisēm tautsaimniecībā, īpaši atbalstošai monetārajai politikai un budžeta izpildes pozitīvajam rezultātam, ir būtiska nozīme pārliecības nodrošināšanā tirgū.

¹⁸ *Enhanced Surveillance Report Greece, 2020. gada septembris, Institutional Paper 134, 2020. gada septembris, 7. lpp.*

Turklāt aizdevumu pirmstermiņa atmaksa, iespējams, izmantojot pašu resursus (vismaz daļēji), arī tiek uzskatīta par efektīvu līdzekli uzticības atjaunošanai.

87 Tāpat attiecībā uz attīstītiem tirgiem ieguldītāji var gūt pārlicību no plaša neatkarīgu analīžu klāsta, piemēram, no kredītreitingu aģentūru, ideju laboratoriju un citu starptautisku iestāžu ziņojumiem. Gan pēcprogrammas uzraudzības, gan pastiprinātas uzraudzības ziņojumi papildina šīs publikācijas. Tomēr dažas ieinteresētās personas norādīja, ka šiem ziņojumiem pašreiz nav lielas ietekmes medijos un sabiedrībā kopumā. Ietekme ir mazāka nekā citiem dokumentiem, kas publicēti Eiropas pusgada ietvaros (valstu ziņojumi, KVAI), un laika gaitā tā ir pat samazinājusies, jo dalībvalstīm ir izdevies uzlabot savu situāciju attiecībā uz piekļuvi tirgus finansējumam. Tomēr, lai gan pamanāmība medijos ir ierobežota, pēcprogrammas uzraudzības ziņojumiem ir īpaša auditorija: kreditori, ieguldītāji, kredītreitingu aģentūras un tirgus dalībnieki.

Secinājumi un ieteikumi

88 Mūsu vispārējais secinājums ir tāds, ka uzraudzības efektivitāti ierobežo tas, ka regulā noteiktie mērķi nav precīzi un īstenošana zināmā mērā nav racionalizēta un mērķtiecīga. Turklāt, lai gan Komisijas uzraudzība kopā ar citiem faktoriem ir palīdzējusi iedvest pārliecību tirgos, nav papildu pierādījumu, ka tā būtu veicinājusi reformu īstenošanu. Daļēji tas ir tādēļ, ka trūkst stimulu un spēcīgu izpildes instrumentu. Tomēr līdz 2021. gada maijam piecas attiecīgās dalībvalstis bija izpildījušas savas atmaksāšanas saistības un atguvušas piekļuvi tirgum par pieņemamām procentu likmēm.

89 Attiecīgajā regulā trūkst precizitātes attiecībā uz konkrēto pēcprogrammas uzraudzības mērķi, ko atzina arī to dalībvalstu pārstāvji, kuras mēs apsekojām. Regulā uzraudzības mērķis ir noteikts tikai vispārīgi. Komisija ir sīkāk izstrādājusi mērķus savā iekšējā rokasgrāmatā, kā mērķus norādot arī to politikas pasākumu īstenošanas novērtējumu, par kuriem panākta vienošanās saskaņā ar programmu, un dalībvalstu atmaksāšanas spējas novērtējumu (sk. 29.–34. punktu). Vispārīgi noteiktā mērķa dēļ praksē mēs konstatējam pārklāšanos starp darbībām, ko veic pēcprogrammas uzraudzības un Eiropas pusgada ietvaros (abi novērtējumi attiecas uz dalībvalstu īstenojamajām reformām).

90 Pēcprogrammas uzraudzības ziņojumi arī pārklājās ar Eiropas pusgada publikācijām, jo īpaši valstu ziņojumiem (sk. 55.–63. punktu). Lai gan visraksturīgākā iezīme būtu attiecīgās dalībvalsts atmaksāšanas spējas novērtējums, pēcprogrammas uzraudzības ziņojumos šis aspekts nav īpaši uzsvērts (sk. 68.–77. punktu).

91 Komisija nesen ir centusies racionalizēt pēcprogrammas uzraudzības ziņojumus, saīsinot tos par aptuveni 30 %. Tomēr mēs konstatējam, ka pat šajos racionalizētajos ziņojumos bija pārklāšanās ar ziņojumiem, kas izstrādāti Eiropas pusgada ietvaros (sk. 66. punktu).

92 Pastiprinātās uzraudzības ietvaros dalībvalstīm ir jāpieņem pasākumi, lai risinātu problēmu cēloņus vai iespējamās problēmu avotus, ņemot vērā konkrētām valstīm adresētos ieteikumus, kas sniegti Eiropas pusgada ietvaros. Tāpat saskaņā ar nesen apstiprināto Atveseļošanas un noturības mehānismu dalībvalstīm ir jāpaskaidro, kā to atveseļošanas un noturības plāni palīdz risināt to KVAI norādītās problēmas. Komisijas uzraudzības mērķis abos gadījumos ir pārbaudīt dalībvalstu panākumus, saskaņā ar KVAI risinot problēmas, ar kurām tās saskaras. Tomēr, lai gan viena un tā pati Komisijas darba grupa ir atbildīga gan par Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanas

vadību, gan par Eiropas pusgada koordinēšanu, tā nav atbildīga par pastiprinātu uzraudzību (sk. 36. punktu).

93 Papildus tam, ka pārklājas dažādas Komisijas darbības, saskaņā ar starpvaldību līgumu izveidotais ESM uzrauga arī atmaksāšanas spēju: tas faktiski attiecas uz tām pašām dalībvalstīm, uz kurām attiecas Komisijas uzraudzība (sk. 24.–25. punktu).

94 Komisija var aktivizēt pastiprinātu uzraudzību, ja dalībvalsts saskaras ar finansiālām grūtībām vai ir neaizsargāta pret tām. Regulā nebija īpaši paredzēta pastiprināta uzraudzība, lai uzraudzītu dalībvalsti pēc makroekonomikas korekciju programmas pabeigšanas. Lai gan vienīgā dalībvalsts, kurai līdz šim piemērota pastiprināta uzraudzība (Grieķija), pabeidza makroekonomikas korekciju programmu, tika uzskatīts, ka tā ir arī neaizsargāta pret finansiālām grūtībām. Noteikumos nav precizēts pastiprinātas uzraudzības mērķis, ja to izmanto kā uzraudzības instrumentu pēc programmas darbības beigām (sk. 35.–37. punktu).

1. ieteikums. Integrēt dažādās uzraudzības darbības

- a) Ņemot vērā atziņas ekonomikas pārvaldības pārskata ietvaros, kas norisinājās līdz 2021. gada maijam, Komisijai jāapsver iespēja integrēt pēcprogrammas uzraudzību un pastiprinātu uzraudzību Eiropas pusgadā.
- b) Lai precizētu savu uzraudzības pasākumu mērķus, Komisijai jāapsver iespēja attiecīgajā tiesību aktā ieviest noteikumus, kuros skaidri minēti pēcprogrammas uzraudzības galvenie mērķi: i) atmaksāšanas spējas novērtēšana un ii) turpmāki pasākumi attiecībā uz programmas ietvaros pieņemtajām un vēl nepabeigtajām reformām. Turklāt Komisijai būtu jāprecizē, ka pēcprogrammas uzraudzības mērķi attiecas arī uz pastiprinātu uzraudzību, ja to izmanto valstīs, kas beidz piemērot makroekonomikas korekciju programmu.
- c) Komisijai savs novērtējums par attiecīgās dalībvalsts spēju savlaicīgi atmaksāt savu(-us) neatmaksāto(-os) aizdevumu(-us) būtu jābalsta uz stingru un uz risku orientētu pieeju, analizējot nesenos atmaksāšanas riskus, nosakot iespējamus jaunus riskus un tos pēc iespējas kvantificējot.

Termiņš: gaidāmā “Ekonomikas pārvaldības pārskata” ietvaros (līdz 2023. gada vidum).

95 Pēcprogrammas uzraudzības īstenošanai ir raksturīgs elastīguma trūkums, kas palielina administratīvo slogu, nevis nodrošina pievienoto vērtību. Saskaņā ar regulu Komisijai ir:

- jāīsteno pēcprogrammas uzraudzība, līdz ir atmaksāti vismaz 75 % no dalībvalstu, Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisma, Eiropas Finanšu stabilitātes instrumenta un Eiropas Stabilizācijas mehānisma sniegtās finansiālās palīdzības. Tas ietver gadījumus, kad Komisija ir secinājusi, ka dalībvalsts ekonomiskā situācija ir kļuvusi stabila un atmaksāšanas risks ir zems (sk. 38.–42. punktu);
- jāsniedz pusgada ziņojumi par pēcprogrammas uzraudzības rezultātiem. Šāda regularitāte, ko attiecina arī uz apmeklējumiem, ir pamatots laikposmam tūlīt pēc makroekonomikas korekciju programmas pabeigšanas, lai saglabātu reformu tempu un sniegtu pārliecību kreditoriem. Tomēr tas tā vairs nav, tiklīdz dalībvalsts ir atgriezies uz pareizā ceļa, un nav arī pietiekami daudz būtiskas jaunas informācijas, lai pamatotu apmeklējumu veikšanu un ziņojumu publicēšanu divas reizes gadā (sk. 43., 50.–53. un 57. punktu).

96 Attiecībā uz pastiprinātu uzraudzību Komisijai šī regula uzliek par pienākumu sniegt ceturkšņa ziņojumus. Tomēr šī regularitāte, ko Komisija piemēroja arī apmeklējumiem, ir ļoti apgrūtinoša gan Komisijai, gan attiecīgajām dalībvalstīm. Pieprasīto datu un informācijas sniegšana Komisijai nozīmē, ka attiecīgo valsts iestāžu resursi nav pieejami to galvenajam uzdevumam, proti, noteikto reformu īstenošanai, lai panāktu, ka dalībvalsts atgriežas uz pareizā ceļa. (Sk. 48. un 54. punktu).

2. ieteikums. Racionalizēt procedūras un palielināt elastību

Lai padarītu uzraudzības darbības mazāk apgrūtinošas un efektīvākas, Komisijai būtu jāapsver iespēja ierosināt grozīt attiecīgo tiesību aktu, ieviešot noteikumus, kas ļautu:

- a) apturēt uzraudzību pēc programmas darbības beigām, pirms ir sasniegts 75 % sliexsnis, ar noteikumu, ka Komisijas novērtējums par dalībvalsts atmaksāšanas spēju ir pozitīvs;
- b) samazināt pēcprogrammas uzraudzības ziņojumu biežumu līdz vienam ziņojumam gadā ar nosacījumu, ka situācija dalībvalstī ir pietiekami uzlabojusies. Tas jāpapildina ar līdzvērtīgu Komisijas pārbaudes apmeklējumu biežuma samazinājumu (kas neprasītu nekādas izmaiņas tiesību aktā);

- c) samazināt pastiprinātas uzraudzības ziņojumu biežumu no četriem līdz diviem ziņojumiem gadā. Tas jāpapildina ar līdzvērtīgu Komisijas pārbaudes apmeklējumu biežuma samazinājumu (kas neprasītu nekādus grozījumus tiesību aktā).

Termiņš: gaidāmā “Ekonomikas pārvaldības pārskata” ietvaros (līdz 2023. gada vidum).

97 Papildus tam, ka bija pārklāšanās ar darbībām saskaņā ar Eiropas pusgadu, mēs konstatējām, ka Komisija nav sistemātiski un oficiāli vienojusies ar attiecīgajām valstu iestādēm par sīki izstrādātu sarakstu ar reformām, kuru izpildei jāseko (sk. 58. punktu).

98 Nav pārskatīta Regula (ES) Nr. 472/2013, lai ņemtu vērā turpmākās norises ES finanšu pārvaldības sistēmā, piemēram, uzraudzības/pārraudzības uzdevumus, kas noteikti vienotajam uzraudzības mehānismam un vienotajam noregulējuma mehānismam. Mēs konstatējām pārklāšanos ar šiem uzraudzības veidiem, kā dēļ darbs dublējās un resursi tika izmantoti neoptimāli (sk. 64.–65. punktu).

99 Mēs arī konstatējām, ka Komisija nav sistemātiski un oficiāli vienojusies ar attiecīgajām valstu iestādēm par pēcprogrammas uzraudzības ietvaros sniedzamās informācijas veidu un grafiku, tādējādi zaudējot iespēju palielināt sniedzamās informācijas paredzamību un palīdzēt dalībvalstīm plānot informācijas vākšanu (sk. 49. punktu).

3. ieteikums. Uzlabot sadarbība ar dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām

Komisijai būtu jāpārskata sava iekšējā kārtība, lai nodrošinātu, ka:

- a) pabeidzot makroekonomikas korekciju programmu, tā oficiāli paziņo katrai attiecīgajai dalībvalstij i) sīki izstrādātu sarakstu ar reformām, kuru izpildei jāseko, kopā ar reālu īstenošanas grafiku; un ii) konkrētu informāciju, kas dalībvalstīm ir jāsniedz. Minētais sniedzamās informācijas uzskaitījums laika gaitā būtu jāpārskata, lai nodrošinātu, ka pieprasītā informācija joprojām atbilst uzraudzības vajadzībām;
- b) tiek novērsta jebkāda pārklāšanās starp pēcprogrammas uzraudzību un uzraudzību saistībā ar vienoto uzraudzības mehānismu un vienoto noregulējuma mehānismu. Konkrēti, ja Komisija uzskata, ka ir nepieciešams atsevišķu banku

novērtējums, tai pēc iespējas vairāk būtu jāizmanto attiecīgo ES struktūru veiktās analīzes rezultāti.

Termiņš: 2022. gada vidus.

Šo ziņojumu 2021. gada 13. jūlijā Luksemburgā pieņēma IV apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis *Alex Brenninkmeijer*.

Revīzijas palātas vārdā —

Klaus-Heiner Lehne
priekšsēdētājs

Pielikumi

I pielikums. Pārklāšanās piemēri reformu uzraudzībā pēcprogrammas uzraudzības un Eiropas pusgada ietvaros

Pēcprogrammas uzraudzība	Eiropas pusgads
<p>Īrija – pēcprogrammas uzraudzības 2016. gada rudens ziņojums (publicēts 2017. gada martā) – 27. lpp.:</p> <p>Sociālie mājokļi Rīcības plānā mājokļu jomā bija iekļauta sociālo mājokļu vienību tiešā nodrošinājuma būtiska paplašināšana. <i>Rebuilding Ireland: rīcības plānā mājokļu un bezpajumtniecības jomā</i>, kas tika uzsākts 19. jūlijā, valdība apņēmas līdz 2021. gadam tieši nodrošināt 47 000 sociālo mājokļu vienību. Aplēstās izmaksas ir 5,35 miljardi EUR.</p> <p>Papildu sociālo mājokļu vienības veicinās vispārējā piedāvājuma palielināšanos. Sociālo mājokļu sistēmas papildu reformas, piemēram, izmaksu īre, varētu palīdzēt samazināt tiešās sociālo mājokļu nodrošināšanas izmaksas. Pretējā gadījumā tiešā nodrošināšana ilgtermiņā varētu būt dārgāka nekā shēmas, kas darbojas privātajā īres tirgū.</p>	<p>Īrija – 2017. gada valsts ziņojums (publicēts 2017. gada februārī) – 52. lpp.:</p> <p>Sociālie mājokļi Papildu sociālo mājokļu vienības veicinās vispārējā piedāvājuma palielināšanos. Rīcības plānā bija ietverta apņemšanās līdz 2021. gadam tieši nodrošināt 47 000 sociālo mājokļu vienību. Aplēstās izmaksas ir 5,35 miljardi EUR, kas nozīmē, ka nākamajos četros gados sociālie mājokļi veidos aptuveni 40 % no kapitāla budžeta. Pievienojot gandrīz 8000 jaunu vienību gadā, varētu mazināt piedāvājuma trūkuma radīto spiedienu. Tomēr, ja netiek veiktas papildu reformas sociālo mājokļu sistēmā, piemēram, izmaksu īre, tiešs sociālo mājokļu nodrošinājums ilgtermiņā var būt dārgāks nekā shēmas, kas darbojas, izmantojot privāto īres tirgu.</p>
<p>Portugāle – pēcprogrammas uzraudzības 2016. gada rudens ziņojums (publicēts 2017. gada martā) – 20. lpp.:</p> <p>Izdevumu pārskats Izdevumu kontrole joprojām ir sarežģīta, un ieguvumi no izdevumu pārskata vēl nav redzami. Izdevumu kontrole un ierobežošana ir nedaudz uzlabojusies pēc saistību kontroles likuma piemērošanas. Tomēr kavētie maksājumi norāda uz nepietiekamu uzskaiti, kā arī budžeta plānošanu un izdevumu kontroli, jo īpaši slimnīcās. (...) Pārskatā galvenā uzmanība pašreiz pievērsta veselības un izglītības ministrijām, valsts uzņēmumiem, (centralizētajam) publiskajam iepirkumam un nekustamā īpašuma pārvaldībai – visām jomām, kuras iestādes uzskata par tādām, kas potenciāli var dot ievērojamu efektivitātes pieaugumu. Šim uzdevumam būtu lietderīga vispusīgāka pieeja,</p>	<p>Portugāle – 2017. gada valsts ziņojums (publicēts 2017. gada februārī) – 52. lpp.:</p> <p>Izdevumu pārskats Šķiet, ka pašreizējam izdevumu pārskatam noderētu vispusīgāka un stratēģiskāka pieeja. Iestādes ir sākušas izdevumu pārskatīšanu, kurā galvenā uzmanība pievērsta veselības un izglītības ministrijām, valsts uzņēmumiem, (centralizētajam) publiskajam iepirkumam un nekustamā īpašuma pārvaldībai. Šajā pārskatā trūkst vispusīgas pieejas, kas aptvertu publisko sektoru kopumā un ņemtu vērā mērķrādītāju kopumu konkrētiem ietaupījumiem. Gluži pretēji, maksājumu kavējumi slimnīcās kopš gada sākuma ir palielinājušies, kas liecina par kontroles trūkumu pār izdevumiem, jo īpaši veselības nozarē.</p>

Pēcprogrammas uzraudzība	Eiropas pusgads
<p>kas ietvertu visus publiskā sektora slāņus, kā arī konkrētu ietaupījumu mērķrādītāju kopums.</p>	
<p>Kipra – pēcprogrammas uzraudzības 2019. gada pavasara ziņojums (publicēts 2019. gada jūnijā), 22. lpp.:</p> <p>Olympic Insurance maksātnespēja Joprojām nav skaidrs, kā turpmāk rīkoties saistībā ar <i>Olympic Insurance</i> maksātnespēju. Kipras Apdrošināšanas sabiedrību kontroles dienests 2018. gada maijā apturēja grūtībās nonākušā apdrošinātāja licenci pēc tam, kad apdrošinātājs nebija izpildījis savas maksātspējas prasības. Likvidācijas procedūra tika uzsākta 2018. gada augusta sākumā.</p>	<p>Kipra – 2019. gada valsts ziņojums (publicēts 2019. gada februārī) – 39. lpp.:</p> <p>Olympic Insurance maksātnespēja <i>Olympic Insurance</i> maksātnespēja radīja vairākas neskaidrības. Kipras apdrošināšanas uzraudzības iestāde 2018. gada maijā apturēja <i>Olympic Insurance</i> licenci pēc tam, kad apdrošinātājs nebija izpildījis savas maksātspējas prasības. Likvidācijas procedūra tika uzsākta 2018. gada augusta sākumā.</p>
<p>Kipra – pēcprogrammas uzraudzības 2018. gada rudens ziņojums (publicēts 2018. gada novembrī), 22. un 42. lpp.:</p> <p>Trīs pīlāru stratēģija ieņēmumus nenesošu aizdevumu samazināšanai Kipras iestādes 2018. gadā izstrādāja un sāka īstenot trīs pīlāru politikas stratēģiju, lai samazinātu ieņēmumus nenesošus aizdevumus banku nozarē. Stratēģijā ietilpst: i) tiesību aktu kopums, kas ietver grozījumus tiesību aktos par īpašuma tiesību ierobežošanu un maksātnespēju, kā arī Likumā par aizdevumu pārdošanu un Likuma par pārvēršanu vērtspapīros pieņemšanu; ii) CCB labo aktīvu un pasīvu pārdošana, pārējos aktīvus atstājot CAMC; un iii) pagaidu subsīdiju shēmas (ESTIA) izveide, lai risinātu jautājumus saistībā ar ieņēmumus nenesošiem aizdevumiem, kas nodrošināti ar galveno dzīvesvietu. Saskaņā ar pirmo pīlāru – tiesiskā un regulatīvā regulējuma stiprināšana – Pārstāvju palāta 2018. gada jūlija sākumā apstiprināja vairākus tiesību aktu priekšlikumus, kuru mērķis ir novērst šķēršļus ieņēmumus nenesošu aizdevumu noregulējumam. Otrais pīlārs, kas ietver lielas daļas slikto kredītu izņemšanu no banku nozares, tika īstenots 2018. gada septembrī, kad CCB atteicās no bankas licences. Pēdējā pīlāra ietvaros ESTIA shēmas izstrāde tika pabeigta 2018. gada novembrī. Paredzams, ka shēmu īstenoš no 2019. gada. (..) Pašreizējais tiesas process vājina līgumu izpildi un attur bankas no pieejamā tiesiskā regulējuma izmantošanas, lai samazinātu ieņēmumus nenesošus aizdevumus. Turklāt iepriekš minētās ESTIA shēmas darbības rezultāti</p>	<p>Kipra – 2019. gada valsts ziņojums (publicēts 2019. gada februārī) – 20. lpp.:</p> <p>Trīs pīlāru stratēģija ieņēmumus nenesošu aizdevumu samazināšanai Kipras iestādes izstrādāja un sāka īstenot trīs pīlāru politikas stratēģiju ieņēmumus nenesošu aizdevumu (NPL) samazināšanai. Stratēģijā ietilpa: i) tiesību aktu kopums, tostarp grozījumi tiesību aktos par piespiedu atsavināšanu un maksātnespēju, kā arī tiesību aktos par aizdevumu pārdošanu un tiesību akta par pārvēršanu vērtspapīros pieņemšana; ii) <i>Cyprus Cooperative Bank</i> pārdošana, kas cīnījās ar lielu NPL apjomu, ļaujot tās atlikušajai struktūrai darboties likvidācijas režīmā; un iii) pagaidu valsts atbalsta shēmas (ESTIA) izveide, lai risinātu ar galvenajām dzīvesvietām nodrošināto NPL problēmu, kas ir vissarežģītākā ieņēmumus nenesošu aizdevumu daļa. Saskaņā ar pirmo pīlāru – tiesiskā un regulatīvā regulējuma stiprināšana – juridisko grozījumu mērķis ir novērst dažus šķēršļus attiecībā uz ieņēmumus nenesošu aizdevumu noregulējumu. Otrais pīlārs tika īstenots 2018. gada septembrī, kad <i>Cyprus Cooperative Bank</i> atteicās no bankas licences. Tāpēc tās ietekme uz ieņēmumus nenesošiem aizdevumiem jau īstenojās, un liela daļa slikto kredītu tika izņemta no banku nozares. Pēdējā pīlāra ietvaros ESTIA shēmas izstrāde tika pabeigta 2018. gada novembra sākumā, un to paredzēts īstenot 2019. gada pirmajā pusē (sk. 4.2.1. iedaļu). Plānotās tiesu sistēmas reformas mērķis ir stiprināt līgumu izpildi un galu galā uzlabot valsts maksājumu kultūru</p>

Pēcprogrammas uzraudzība	Eiropas pusgads
<p>daudzējādā ziņā ir atkarīgi no tiesu sistēmas efektivitātes, nosakot atsavināšanas rīkojumus personām, kas atkārtoti nepilda saistības, un neatbilstīgiem aizņēmējiem.</p>	<p>(sk. 4.4.3. iedaļu). Turklāt <i>ESTIA</i> shēmas darbība daudzējādā ziņā ir atkarīga no tiesu sistēmas efektivitātes, piemērojot piespiedi atsavināšanas procedūras personām, kas atkārtoti nepilda saistības, un neatbilstīgiem aizņēmējiem.</p>

II pielikums. Piemēri no secīgiem pēcprogrammas uzraudzības ziņojumiem, kas liecina par mazu progresu strukturālo reformu īstenošanā

Pēcprogrammas uzraudzības ziņojums	Kipra: jauns Maksātnešpējas dienests
2016. g. rudens (publicēts 2016. gada decembrī)	Jaunais Kipras Maksātnešpējas dienests sāka darboties 2015. gada jūnijā, bet tam ir vajadzīgi lielāki resursi.
2017. g. pavasaris (publicēts 2017. gada jūlijā)	Jaunais Kipras Maksātnešpējas dienests sāka darboties 2015. gada jūnijā, bet tam ir vajadzīgi lielāki resursi.
2017. g. rudens (publicēts 2017. gada decembrī)	Kipras Maksātnešpējas dienests sāka darboties 2015. gada jūnijā, bet tam ir vajadzīgi lielāki resursi.
2018. g. pavasaris (publicēts 2018. gada jūlijā)	Turpinās darbs, lai uzlabotu Maksātnešpējas dienesta efektivitāti un lietderību.
2018. g. rudens (publicēts 2018. gada novembrī)	Nepieciešams vairāk darba, lai uzlabotu Maksātnešpējas dienesta efektivitāti un lietderību.
2019. g. pavasaris (publicēts 2019. gada jūnijā)	Notiek darbs (..) pie Maksātnešpējas dienesta efektivitātes un lietderības uzlabošanas.
2019. g. rudens (publicēts 2019. gada novembrī)	Jaunajam Maksātnešpējas departamentam, kam jāsāk darboties līdz 2020. gada sākumam, būtu jāuzlabo maksātnešpējas regulējuma efektivitāte un lietderība.
2020. g. pavasaris (publicēts 2020. gada maijā)	Komisija neziņoja par Maksātnešpējas dienestu.
2020. g. rudens (publicēts 2020. gada novembrī)	Maksātnešpējas departaments savu jauno organizatorisko struktūru ieviesīs 2021. gada janvārī.

Pēcprogrammas uzraudzības ziņojums	Portugāle: izdevumu pārskats
2016. g. vasara (publicēts 2016. gada septembrī)	Valdība ir uzsākusi valsts pārvaldes izdevumu pārskatīšanu, lai turpinātu gūt ievērojamus izdevumu ietaupījumus.
2016. g. rudens (publicēts 2017. gada martā)	Izdevumu kontrole joprojām ir sarežģīta, un ieguvumi no izdevumu pārskata vēl nav redzami.
2017. g. vasara (publicēts 2017. gada oktobrī)	Izdevumu kontrole joprojām ir sarežģīta, un paredzams, ka bez iepriekš noteiktiem ietaupījumu mērķrādītājiem ieguvumi no izdevumu pārskatīšanas īstenosies tikai pakāpeniski.
2017. g. rudens (publicēts 2018. gada janvārī)	Izdevumu pārskatīšana pakāpeniski tiek paplašināta, iekļaujot jaunas nozares. Vērienīgāki ietaupījumu mērķrādītāji, kas izriet no izdevumu pārskatīšanas 2018. gadā, liecina par pozitīvu attīstību.
2018. g. vasara (publicēts 2018. gada septembrī)	Lai gan vispārējā izdevumu pārskatīšana nesen tika paplašināta un pašreiz liecina par vērienīgākiem ietaupījumu mērķrādītājiem, vēl ir jāprecizē turpmākie pasākumi.
2018. g. rudens (publicēts 2019. gada februārī)	Izdevumu pārskatīšanu ir paredzēts turpināt 2019. gadā.
2019. g. vasara (publicēts 2019. gada oktobrī)	Pašreiz notiekošā izdevumu pārskatīšana norit lēni, un tiek lēsts, ka tā nodrošinās samērā nelielus turpmākus efektivitātes ietaupījumus.
2019. g. rudens (publicēts 2020. gada aprīlī)	Netika pievērsta uzmanība pieaugošajam spiedienam uz lielāko daļu kārtējo publisko izdevumu pozīciju.
2020. g. rudens (publicēts 2020. gada novembrī)	Komisija neziņoja par izdevumu pārskatīšanu.

Pēcprogrammas uzraudzības ziņojums	Īrija: nodokļu bāzes paplašināšana
2015. g. rudens (publicēts 2016. gada janvārī)	Starptautisko uzņēmumu būtiskās darbības pakļauj Īriju iespējamai negatīviem ieņēmumu satricinājumiem, ko varētu izraisīt izmaiņas starptautiskajos nodokļu standartos un praksē.
2016. g. pavasaris (publicēts 2016. gada septembrī)	Vispārējās sociālās nodevas (<i>USC</i>) pakāpeniska atcelšana ir pretrunā ar apņemšanos saglabāt plašu nodokļa bāzi.
2016. g. rudens (publicēts 2017. gada martā)	Plašāka nodokļu bāze palielinātu publisko finanšu noturību pret nelabvēlīgiem notikumiem.
2017. g. pavasaris (publicēts 2017. gada jūlijā)	Plašāka nodokļu bāze uzlabotu ieņēmumu stabilitāti, saskaroties ar ekonomikas nestabilitāti.
2017. g. rudens (publicēts 2018. gada februārī)	Plašāka iedzīvotāju ienākuma nodokļu bāze uzlabotu ieņēmumu stabilitāti, saskaroties ar ekonomikas nestabilitāti.
2018. g. pavasaris (publicēts 2018. gada jūlijā)	Ņemot vērā paaugstinātos ārējos riskus, nodokļu bāzes paplašināšana (..) būtu saprātīga.
2018. g. rudens (publicēts 2019. gada februārī)	Plašāka iedzīvotāju ienākuma nodokļu bāze uzlabotu ieņēmumu stabilitāti, saskaroties ar ekonomikas nestabilitāti.
2019. g. pavasaris (publicēts 2019. gada septembrī)	Nodokļu bāzes paplašināšana un atkarības no uzņēmumu ienākuma nodokļa samazināšana uzlabotu ieņēmumu stabilitāti. Nesenie ieņēmumu pasākumi kopumā maz veicināja nodokļa bāzes paplašināšanu.
2019. g. rudens (publicēts 2020. gada februārī)	Nodokļu bāzes paplašināšana stiprinātu valsts finanses.
2020. g. rudens (publicēts 2020. gada novembrī)	Plašāka nodokļu bāze stiprinātu publisko finanšu noturību.

III pielikums. Nozīmīgu kavējumu piemēri reformu īstenošanā

Tieslietas: Grieķija apņēma īstenot trīs gadu rīcības plānu tiesiskuma jomā, saskaņā ar kuru e-tiesiskuma sistēmas (*OSDDY-PP*) izveide bija jāpabeidz līdz 2020. gada vidum un juridisko dokumentu elektroniska iesniegšana visās tiesās bija jāīsteno līdz 2019. gada beigām, pabeidzot iepirkuma procedūru līdz 2019. gada vidum.

2019. gada jūnija ziņojumā atklājās, ka iepirkuma dokumentācija vēl nebija pabeigta un ka iepirkuma sākšana bija atlikta uz 2019. gada septembri. Nākamajā ziņojumā lasītāji tika informēti, ka iepirkuma uzsākšana ir vēl pārcelta uz 2019. gada decembri. 2020. gada septembra ziņojumā norādīts, ka iepirkuma procedūras pabeigšana ir atlikta uz 2020. gada decembri, datumu, kas apstiprināts 2020. gada novembra ziņojumā, vainojot pandēmiju kā kavēšanās iemeslu. Tādējādi IT sistēmas piegāde ir aizkavējusies, jo iepirkums, kā minēts, ir uzsākts ar novēlošanos. Turklāt tika pagarināts arī piegādes termiņš. Paredzams, ka tā notiks 3,5 gadus pēc sākotnēji noteiktā termiņa, ja vien nenotiks turpmāka kavēšanās.

Attiecībā uz elektroniskās kartotēkas ieviešanu visās tiesu iestādēs 2020. gada februāra ziņojumā atklājās, ka šis termiņš (2019. gada beigās) ir nokavēts un ieviešana ir sākusies, bet tikai tiesu apakšgrupā. 2020. gada maija ziņojumā tika atklāts, ka elektroniska iesniegšana būs obligāta no 2021. gada janvāra un tikai administratīvajām tiesām, saglabājot to kā izvēles iespēju attiecībā uz civilo un kriminālo jurisdikciju.

Valsts pārvalde: cenšoties modernizēt valsts pārvaldi, Grieķija apņēma līdz 2018. gada beigām iecelt 69 administratīvos ģenerālsekretārus.

2018. gada novembra ziņojums atklāja “ievērojamu kavēšanos; līdz šim nav notikusi neviena iecelšana amatā”.

Ar 2019. gada jūnija ziņojumu lasītājus informēja par vienu iecelšanu amatā un četrām atlasēm, kā arī pagarināja 69 atlasu pabeigšanas termiņu līdz 2019. gada decembrim.

2019. gada novembra ziņojumā informēja, ka ar jaunu likumu ir atceltas 69 administratīvā ģenerālsekretāra amata vietas, aizstājot tās ar 13 pastāvīgā sekretāra amata vietām, un atlases procedūra jāpabeidz līdz 2020. gada janvārim.

Akronīmi un saīsinājumi

ECB: Eiropas Centrālā banka

EFK: Ekonomikas un finanšu komiteja

ESM: Eiropas Stabilitātes mehānisms

LESD: Līgums par Eiropas Savienības darbību

Pēcprogrammas uzraudzība: pēcprogrammas uzraudzība

SVF: Starptautiskais Valūtas fonds

Glosārijs

Budžeta bilance: bilance starp kopējiem valsts izdevumiem un ieņēmumiem konkrētā gadā ar pozitīvu bilanci, kas norāda uz pārpalikumu, un negatīvu bilanci, kas norāda uz deficītu.

Eiropas Finanšu stabilitātes instruments: īpašam nolūkam paredzēts instruments, ko izveidoja un kas pieder eurozonas dalībvalstīm kā tām piederošs un Luksemburgā reģistrēts uzņēmums; tas tika izveidots kā pagaidu glābšanas mehānisms, lai finanšu tirgos aizņemtos eurozonas dalībvalstu garantētus resursus, lai tos tālāk aizdotu grūtībās nonākušām eurozonas dalībvalstīm. Instruments nesniedz turpmāku finansiālu palīdzību eurozonas valstīm, kuras saskaras ar finansēšanas grūtībām vai kurām draud šādas grūtības, jo pašreiz šo uzdevumu veic tikai ESM.

Eiropas finanšu stabilizācijas mehānisms: ES instruments, kas ļauj Komisijai Savienības vārdā aizņemties finanšu tirgos ar netiešu ES budžeta garantiju, lai sniegtu finansiālu palīdzību jebkurai ES valstij, kas saskaras ar nopietnām finansiālām grūtībām vai kam draud šādas grūtības, lai saglabātu finanšu stabilitāti. Pašreiz tiek sagaidīts, ka eurozonas valstis, kurām nepieciešama finansiāla palīdzība, izmantos Eiropas Stabilitātes mehānismu (ESM).

Eiropas Stabilitātes mehānisms: ESM tika izveidots 2012. gada oktobrī kā pastāvīga starpvaldību organizācija. Tāpat kā tā priekšgājējs, pagaidu Eiropas Finanšu stabilitātes instruments, ESM sniedz finansiālu palīdzību eurozonas valstīm, kuras saskaras ar nopietnām finansiālām grūtībām vai kurām draud šādas grūtības, ja tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu visas eurozonas finanšu stabilitāti. Mehānisms nodrošina finansiālu palīdzību, emitējot parāda vērtspapīrus.

Grieķijas aizdevumu mehānisms: Grieķijas aizdevumu mehānisms ir pirmā finansiālā atbalsta programma Grieķijai, par kuru vienojās 2010. gada maijā. To veidoja divpusēji aizdevumi no eurozonas valstīm 52,9 miljardu EUR apmērā, un Komisija nerīkojas kā mehānisma aizņēmēja, bet tai ir uzticēti uzdevumi koordinēt un pārvaldīt apkopotos divpusējos aizdevumus.

Makroekonomikas korekciju programmas pabeigšana: programma, kurā noteikts beigu datums, beidzas pēc tam, kad Komisija ir sekmīgi pabeigusi galīgo pārskatīšanu.

Primārā (budžeta) bilance: budžeta bilance bez procentu maksājumiem par vispārējās valdības parādu.

Vienotais noregulējuma mehānisms: mehānisms, saskaņā ar kuru Vienotajai noregulējuma valdei un valstu noregulējuma iestādēm ir centralizētas noregulējuma

pilnvaras un tās ir tieši atbildīgas par to dalībvalstu banku noregulējumu, kuras piedalās banku savienībā.

Vienotais uzraudzības mehānisms: mehānisms banku uzraudzībai, ko veido Eiropas Centrālā banka un iesaistīto valstu uzraudzības iestādes.

Komisijas atbildes

<https://www.eca.europa.eu/lv/Pages/DocItem.aspx?did=59351>

Laika grafiks

<https://www.eca.europa.eu/lv/Pages/DocItem.aspx?did=59351>

Revīzijas darba grupa

ERP īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti, revidējot ES politikas jomas un programmas vai ar pārvaldību saistītus jautājumus konkrētās budžeta jomās. ERP atlasa un izstrādā šos revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, proti, tiek ņemts vērā risks, kādam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzami notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica ERP locekļa *Alex Brenninkmeijer* vadītā IV apakšpalāta, kuras pārziņā ir to izdevumu jomu revīzija, kas attiecas uz tirgu regulējumu un konkurētspējīgu ekonomiku. Revīziju vadīja ERP loceklis *Alex Brenninkmeijer*, un viņam palīdzēja locekļa biroja vadītājs *Raphael Debets*, biroja atašejs *Di Hai*, atbildīgā vadītāja *Marion Colonerus*, darbuzdevuma vadītājs *Giuseppe Diana* un revidenti *Stefano Sturaro* un *Laura Lalikova*. Lingvistisko atbalstu sniedza *Zoe Dennis*.

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2021.

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku īsteno ar [Eiropas Revīzijas palātas Lēmumu Nr. 6–2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piem., individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tas nozīmē, ka atkalizmantošana ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas izmaiņas. Atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt dokumentu sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jums ir jānoskaidro papildu tiesības, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piem., ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu. Ja atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, jums var būt jāprasa atļauja tieši autortiesību īpašniekiem.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā un jums nav licencēti.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

Eiropas Revīzijas palātas logotipa izmantošana

Eiropas Revīzijas palātas logotipu nedrīkst izmantot bez Eiropas Revīzijas palātas iepriekšējās piekrišanas.

PDF	ISBN 978-92-847-6664-2	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/416171	QJ-AB-21-021-LV-N
HTML	ISBN 978-92-847-6633-8	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/040996	QJ-AB-21-021-LV-Q

Komisija ir atbildīga par uzraudzību attiecībā uz eurozonas dalībvalstīm, kuras beidz īstenot makroekonomikas korekciju programmu, lai nodrošinātu, ka tās saglabā savu ekonomisko un finanšu stabilitāti. Tas rada ieguvumus dalībvalstīm un to aizdevējiem. Mēs pārbaudījām Komisijas uzraudzības izstrādi, īstenošanu un efektivitāti attiecīgajās piecās dalībvalstīs (Īrijā, Grieķijā, Spānijā, Kiprā un Portugālē). Konstatējām, ka, lai arī uzraudzība bija atbilstošs instruments, tās efektivitāti ierobežoja neskaidri mērķi, kā arī nepietiekami racionalizēta un nepietiekami mērķtiecīga īstenošana. Mēs Komisijai sniedzām ieteikumus, lai risinātu šos jautājumus, tostarp ieteicām pārskatīt attiecīgos tiesību aktus, lai tās uzraudzības darbību integrētu Eiropas pusgadā.

ERP īpašais ziņojums saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/Pages/ContactForm.aspx

Timekļa vietne: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors